

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Nikola Koncer

Blankosměnka

Diplomová práce

Vedoucí práce: JUDr. Daniel Patěk, Ph.D.

Katedra: Katedra obchodního práva

Datum odevzdání práce: prosinec 2011

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně,
příčemž všechny použité prameny a literatura jsou řádně citovány a tato práce nebyla
využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne:

Podpis:

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu JUDr. Danielu Patěkovi, PhD. za vedení mé práce a v neposlední řadě rodičům a prarodičům, kteří mi studium na Právnické fakultě umožnili a po celou dobu studia mne podporovali.

Obsah:

Obsah:	1
Úvod.....	3
1. Pojem a charakteristika blankosměnky.....	4
1.1. Původ směnky	4
1.2. Pojem blankosměnka	5
1.3. Právní úprava blankosměnky	5
1.3.1 Mezinárodní právní úprava	5
1.3.2 Vnitrostátní právní úprava	7
1.4. Znaky blankosměnky	9
1.4.1. Listinná podoba.....	9
1.4.2. Listina musí obsahovat alespoň jeden podpis.....	9
1.4.3. K listině je sjednáno vyplňovací právo	10
1.4.4. Listina musí být určena za blankosměnku	11
1.4.5. Listina je neúplná vědomě	13
1.4.6. Listina je neúplná dočasně	14
1.4.7. Vyplněním se mění kvalita listiny	14
1.4.8. Minimální a maximální náležitosti blankosměnky	14
1.5. Podoby blankosměnky	15
1.5.1. Nevyplněná základní směnka	15
1.5.2. Blankoaval	15
1.5.3. Blankoakcept	17
1.6. Blankosměnka v porovnání se směnkou	17
1.6.1. Směnka neplatná	18
1.6.2. Směnka neúplná	18
2. Vyplňovací právo.....	20
2.1. Podstata	20
2.2. Charakteristika	20
2.3. Vznik.....	24
2.3.1. Forma dohody	25
2.3.2. Obsah dohody o vyplnění	26
2.3.3. Strany dohody o vyplnění	27
2.3.4. Vyplňovací prohlášení	27
2.4. Rozsah vyplňovacího práva	28
2.4.1. Rozpor mezi ujednáním a faktickou podobou blankosměnky.....	28
2.5. Změna vyplňovacího oprávnění	30
2.6. Zánik vyplňovacího práva.....	30
2.6.1. Vyplnění.....	30
2.6.2. Zničení a ztráta listiny.....	31
2.6.3. Umoření blankosměnky.....	31
2.6.4. Obecně právní důvody zániku vyplňovacího práva.....	33
3. Vyplnění blankosměnky	37
3.1. Osoby oprávněné vyplnit blankosměnku	38
3.1.1. Majitel blankosměnky.....	38
3.1.2. Osoby od majitele blankosměnky odlišné	38

3.2.	Vyplnění bílých míst	38
3.2.1.	Řádné vyplnění	39
3.2.2.	Vyplnění blankosměnky osobou k tomu neoprávněnou	40
3.2.3.	Excesivní vyplnění	40
3.2.4.	Překročení vyplňovacího práva	40
3.3.	Námítky proti majiteli směnky vzniklé z blankosměnky	41
3.3.1.	Námítky proti prvnímu majiteli	42
3.3.2.	Námítky proti dalším majitelům	42
3.3.3.	Námítky proti majiteli, který nabyl blankosměnku již v podobě hotové směnky	43
3.3.4.	Osoby oprávněné namítat protismluvně vyplnění	43
3.3.5.	Následky úspěšné vznesené námítky protismluvně vyplnění	44
3.4.	Podkročení vyplňovacího práva	46
3.5.	Změna textu směnky	46
3.5.1.	Změna směnky neplatné v platnou	47
3.5.2.	Změna platné směnky, která i po zásahu zůstává směnkou platnou	47
3.5.3.	Změna směnky platné v neplatnou	47
4.	Praktické využití blankosměnky	49
4.1.	Využití směnky perfektní	49
4.1.1.	Směnka pro soluto	49
4.1.2.	Směnka pro solvendo	49
4.1.3.	Směnka zajišťovací	50
4.2.	Hospodářské využití blankosměnky a příčiny k tomu vedoucí	50
4.2.1.	Blankosměnka jako nástroj zajištění závazků	50
4.2.2.	Směnečný platební rozkaz	52
4.2.3.	Námítky proti směnečnému platebnímu rozkazu	53
4.2.4.	Rozsudek o námítkách	53
4.2.5.	Vymáhání směnek v rozhodčím řízení	54
	Závěr	55
	Seznam zkratk	58
	Použitá literatura	59
1.	Knihy	59
2.	Články	59
3.	Právní předpisy	60
4.	Soudní rozhodnutí	60
5.	Elektronické zdroje	61
	Abstrakt	62
	Abstract	64
	Klíčová slova	66
	Keywords	66

Úvod

Směnka při vydání neúplná, obsahující záměrně bílá místa určená k pozdějšímu doplnění, neboli blankosměnka, spadá do velké rodiny blankolistin. Přesto je tento předstupeň budoucí směnky něčím zcela výjimečným. Charakteristická je jen velmi stručná právní úprava zaměřující se na stanovení mezí obrany dlužníka proti majiteli hotové směnky, která vznikla ze svého zárodku vyplněním blanka v rozporu s ujednáním. Celá řada otázek je tak ponechána teorii a judikatuře.

Ostatně vždyť i sama přípustnost blankosměnek představovala po dlouhou dobu předmět sporů. Byla to především obchodní praxe, která významně dopomohla k přípustnosti listiny, jež doposud není hotovou směnkou či jiným cenným papírem a přece dává svému majiteli vysokou míru jistoty, že ji i bez součinnosti dlužníka bude moci jednostranně transformovat podle aktuálních potřeb na směnku perfektní. Blankosměnka představuje flexibilní institut umožňující pružně reagovat na povinnosti dlužníka a tak se nelze divit, že je oblíbena zejména jako nástroj sloužící k zajištění závazků.

Cílem mé práce je především celkově prozkoumat problematiku týkající se blankosměnek s ohledem na jejich kusou zákonnou úpravu a s tím související množství vyvstávajících otázek. Mou snahou bude konfrontovat nejednotné názory teoretiků, případně nesoulad mezi závěry soudů a teorie za předpokladu, že se mi podaří takové rozpory nalézt a u sporných otázek přidat vlastní stanovisko. Výsledkem by pak mělo být komplexní představení blankosměnky včetně výhod a nebezpečí, které tento zcela jistě zajímavý institut v sobě skrývá.

Úvodní část práce je věnována vymezení blankosměnky, její právní úpravě, vyjmenování znaků a porovnání se směnkami. Následně jsem se zaměřil na charakteristiku vyplňovacího práva a samotné doplnění bílých míst včetně důsledků spojených s vyplněním excesivním. V závěrečném úseku jsem se věnoval praktickému využití blankosměnky.

1. Pojem a charakteristika blankosměnky

1.1. Původ směnky

Budeme – li pátrat po důvodech zapříčiňujících vznik institutu směnky, pak musíme nahlédnout hluboko do historie, a to konkrétně až do 12. století. *Tehdy se instrumenty podobné dnešním směnkám začaly používat v severoitalských městech*¹. K rozvoji směnky dopomohl zejména mezinárodní obchod, když se ukázala jako vhodný nástroj k překonání překážky spočívající ve značné feudální měnové rozmanitosti. Vedle rizik spojených s nebezpečím transportu peněžní hotovosti, zde byla i další významná komplikace, neboť ani pro středověké banky specializující se na směnu peněz, označované jako kompsory, nebylo snadné vždy držet dostatečnou zásobu cizích měn. Zvláštní listina, často pořizena ve formě notářského zápisu, kterou kupec obdržel ve svém domovském městě oproti složení hotovosti, se ukázala jako elegantní řešení. *V této listině, která nese znaky dnešní směnky vlastní, se kompsor obchodníkovi zavazoval, že buď on sám nebo jeho obchodní partner v platebním místě zaplatí určenou částku buď přímo obchodníkovi nebo (v pozdější době) na jeho „řád“, tj. osobě, kterou tento věřitel určí*².

Příčiny vzniku směnky cizí úzce souvisí s výše popsányými důvody vzniku směnky vlastní. Většina kompsorů neměla vlastní pobočku v každém jednom městě a tak byli odkázáni na kompsora jiného, který byl jejich obchodním partnerem v platebním místě. Původně předal kompsor spolu se směnkou tzv. doprovodný list, kterým vyzíval spolupracujícího kolegu k výplatě částky. Z této doprovodné listiny se postupem času vyvodila odpovědnost proti směnečnému věřiteli a *soudní praxe brzy začala vycházet z toho, že k uplatnění práv směnečného věřitele postačuje samotný průvodní dopis bez vlastní směnky*³. V současné době směnka představuje zejména institut platební a zajišťovací.

Především v důsledku potřeb obchodní činnosti došlo vývoji a následně také k uznání přípustnosti blankosměnek.

¹ KOTÁSEK, Josef. *Úvod do směnečného práva*. Brno : Masarykova univerzita, 2002. str. 11.

² KOTÁSEK, Josef. *Úvod do směnečného práva*. Brno : Masarykova univerzita, 2002. str. 11.

³ KOTÁSEK, Josef. *Úvod do směnečného práva*. Brno : Masarykova univerzita, 2002. str. 12.

1.2. Pojem blankosměnka

Již ze samotného názvu blankosměnka, nebo též biancosměnka, lze poměrně snadno vyčíst její podstatu. Předpona blank, bianco znamená bílý či čistý a napovídá tak, že blankosměnka obsahuje bílá, doposud prázdná místa určená k pozdějšímu doplnění údajů. Z hlediska neúplnosti listiny není rozhodné, zda chybí jedna či více obligatorních náležitostí směnky, nebo naopak pouze takový údaj, jehož absence nezpůsobuje neplatnost hotové směnky (například údaj o splatnosti).

Poměrně jednodušší cesta k rozklíčení pojmu blankosměnka vede užitím jejího anglického (incomplete instrument – neúplný nástroj), případně francouzského názvu (effet incomplet), z nichž lze vedle neúplnosti listiny rovněž přímo vyvodit nutnost doplnění bílých míst tak, aby se stala směnkou perfektní.

V literatuře⁴ se setkáváme s názory, že pojem blankosměnka není v ZSŠ⁵ nikde obsažen, či dokonce, že se *v žádném právním předpise se takový výraz neobjevuje*⁶. S tímto závěrem však nelze souhlasit. ZSŠ užívá jejího názvu jako legislativní zkratky v § 77, odst. 2 pro § 10. Tímto jsou však ustanovení hovořící výslovně o blankosměnce vyčerpána.

Blankosměnka je předstupněm budoucí směnky. Jedná se o listinu úmyslně vystavenou v neúplné podobě, ze které se pozdějším doplněním, ideálně v souladu s ujednáním, stává směnkou hotovou, směnkou perfektní. *Blankosměnka tedy není ještě skutečnou směnkou, ale jen jejím zárodkem, vývojovou etapou konečné listiny*⁷.

1.3. Právní úprava blankosměnky

1.3.1 Mezinárodní právní úprava

Za nejzásadnější počiny na poli mezinárodního práva lze z pohledu smének označit Ženevskou konferenci o sjednocení směnečného práva z roku 1930 a činnost Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo UNCITRAL.

⁴ CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozšířené vydání. Praha : Linde, 2008. str. 79.

⁵ Česko. Zákon č. 191 ze dne 20. prosince 1950 zákon směnečný a šekový v platném znění. In *Sbírka zákonů republiky Československé*. 1950. částka 73, str. 749 – 768.

⁶ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankosměnku*. Právní rozhledy, 2007, č. 1, str. 11.

⁷ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový: Komentář*. 4. vydání. Praha : C.H. Beck, 2005, str. 45.

Ženevská konference konající se v roce 1930 za účasti 31 států včetně Československa, představuje prvý z důležitých kroků v oblasti unifikace směnečného práva.

Výsledkem konference bylo přijetí tří úmluv, z nichž nejvýznamnější je Úmluva o jednotném zákonu směnečném obsahující v první příloze vzorový zákonný text – Jednotný směnečný zákon, který má být stranami dohody převzat do vnitrostátní úpravy.

Jak uvádí Kotásek⁸, tak se původní návrh Jednotného zákona směnečného projednávaný v Ženevě o blankosměnce nijak nezmiňoval a teprve až na základě aktivity některých delegátů, mezi nimiž byli mimo jiné i delegáti českoslovenští, došlo k rozhodnutí, že Jednotný směnečný zákon bude obsahovat rovněž úpravu blankosměnek, která byla zapracována do čl. 10, jehož znění je totožné se zněním § 10 ZZŠ. *Z redakční zprávy k zákonu vyplývá, že konference se rozhodla upravit listinu, která je podle vůle zhotovitele určena k tomu, aby se z ní stala směnka, ačkoliv na začátku neobsahuje všechny náležitosti. Jak se shodují všichni autoři, bylo cílem konference vůbec existenci blankosměnek připustit, a vlastní materii větší pozornost věnována nebyla*⁹. Nadto bylo umožněno státům účastnících se konference provést výhradu k předmětnému ustanovení, což učinila např. Francie. Úmluva byla podepsána 26 státy včetně Československa.

Zbývajícimi dvěma ženevskými dohodami jsou jednak Úmluva o střetech zákonů upravující, jak už sám název napovídá, kolizní směnečné právo a konečně Úmluva o směnečných poplatcích, obsahující dílčí úpravu poplatkového směnečného práva. *Ženevské směnečné právo je celosvětově rozšířeno, když mimo tuto úpravu zásadě zůstali jen státy anglosaské právní oblasti*¹⁰.

Další unifikační snahy, tentokrát směřující ke sjednocení ženevského a anglosaského směnečného práva, jsou spojeny s prací Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo (UNCITRAL). Závěry této činnosti jsou obsaženy v Úmluvě OSN o mezinárodních směnkách předložené v roce 1998 Valnému shromáždění OSN.

⁸ KOTÁSEK, Josef. *Úvod do směnečného práva*. Brno : Masarykova univerzita, 2002, str. 79.

⁹ KOTÁSEK, Josef. *Úvod do směnečného práva*. Brno : Masarykova univerzita, 2002, str. 79.

¹⁰ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 5., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, str. 6.

Výsledkem jednání je kompromis spočívající v platnosti této unifikace vedle unifikací předcházejících a to pouze za předpokladu, že se jí směnka dovolá. Co se samotné úpravy takzvané mezinárodní směnky týče, pak se jí ve smyslu článku 12 citované úmluvy rozumí směnka neúplná, obsahující podpis výstavce či akceptanta. Vyloučena je tak blankosměnka v podobě blankoavaly. Dohoda však doposud nevstoupila v platnost, když je k tomuto potřeba podpisu deseti stran k čemuž však zatím nedošlo, když byla podepsána pouze státy třemi.

1.3.2 Vnitrostátní právní úprava

Písemná úprava blankosměnky na našem území sahá až do roku 1853, kdy byla nařízením č. 200/1853 ř. z. ze dne 6. října 1853 doplněna do stávajícího směnečného řádu. Následně byla rovněž zakotvena i v Československém zákonu směnečném č. 1/1928 Sb. z. a n., konkrétně pak v § 6 odst. 2.

Ačkoli Československo bylo signatářem Úmluvy o jednotném zákonu směnečném, tak tuto nikdy neratifikovalo. Tato skutečnost však nemá praktického významu, neboť předmětná úmluva byla recipována do českého právního řádu a to konkrétně formou adaptace v podobě ZZŠ.

Současný právní řád pak upravuje institut blankosměnky výhradně v § 10 ZSŠ, v němž se hovoří o směnce při vydání neúplné. Z něj, jak pro směnku vlastní, tak cizí, plyne (§ 77 odst. 2 ZSŠ), že *pokud nebyla směnka, která byla při vydání neúplná, vyplněna tak, jak bylo ujednáno, nemůže se majiteli směnky namítat, že tato ujednání nebyla dodržena, ledaže majitel nabyl směnku ve zlé víře anebo se při nabývání směnky provinil hrubou nedbalostí*. Ovšem i toto ojedinělé ustanovení má z pohledu existence blankosměnky zcela zásadní význam. *Nebylo by, pak se na listinu uvedenou v § 10 aplikovalo ustanovení § 69 ZSŠ a tedy osoby, které se podepsali pod listinu v její nehotové podobě, nemohly by se stát směnečnými dlužníky právě vzhledem k ustanovení posledně uvedenému¹¹.*

Česká právní úprava vycházející ze ženevské je tedy značně stručná, definuje následky vyplnění bílých míst v rozporu s dohodou, stanovuje meze obrany dlužníka pro případy takového vyplnění a ponechává tak celou řadu otázek teorii a zejména judikatuře.

¹¹ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*, 2. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, str. 75.

Pohled na dostatečnost rozsahu úpravy se liší. Podle názoru Kotáska přílišná stručnost ženevské předlohy způsobuje, že blankosměnce není v naší aktuální právní úpravě věnována náležitá pozornost a že *až příliš mnoho otázek tak bylo přenecháno směnečné teorii a judikatuře*¹².

Naopak Kovařík vyjádřil názor zcela opačný, když podle něj ustanovení § 10 ZSŠ představuje *vyčerpávající právní úpravu*¹³.

Připouštím stručnost zákonné úpravy blanksoměnky v českém právním řádu, přesto se domnívám, že ji lze z právního hlediska považovat za dostatečnou. Přikláním se tedy spíše k názoru Kovaříka. K uvedenému závěru mě vede, podle mého názoru, dlouhodobě ustálená související judikatura a dále skutečnost, že ačkoli ZSŠ pochází již z roku 1950, tak byl za dobu přibližně 60 let své existence novelizován pouze dvakrát, což ostatně samo o sobě z hlediska praxe hovoří spíše pro kvalitu jeho obsahu, nikoli o naléhavosti změn. Nutno podotknout, že se ani jedna z novelizací netýkala přímo blankosměnek. Na druhou stranu by zákonná úprava například vyplňovacího mohla být ku prospěchu věci a to zejména s ohledem na skutečnost, že minimálně jednou ze stran ujednání o vyplnění bývá zpravidla laik dané problematiky neznalý, který by se při vynaložení určité míry snahy mohl se zákonnou úpravou a nebezpečími vyplňovacího práva seznámit snadněji, než je tomu dnes, kdy je potřeba studia související odborné literatury a judikatury, přičemž nelze opomenout, že zárodek směnky prostý směnečné sumy je mocnou zbraní v rukou jejího majitele.

S čím se naopak plně neztotožňuji, je názor Chalupy¹⁴, který za jedno z nejzásadnějších negativ považuje absenci výslovné přípustnosti blankosměnky. Jak jinak lze však vykládat § 10 ZSŠ, který hovoří o směnce při vydání neúplné a upravuje námitky proti nesprávnému vyplnění než tak, že institut blankosměnky připouští? Ostatně o přípustnosti směnky při vydání neúplné nejsou žádné pochybnosti, ať se už jedná o praxi, teorii či judikaturu.

¹² KOTÁSEK, Josef. *Směnečné právo: komentář k čl. I zákona směnečného a šekového*. 1. vydání, Praha : Prospektrum, 2006, str. 71.

¹³ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankosměnku*. Právní rozhledy, 2007, č. 1, str. 11.

¹⁴ CHALUPA, Radim. *Blankosměnka v podnikatelské praxi*. Právní rádce, 1999, č. 4, příloha s. I.

1.4. Znaký blankosměnky

Blankosměnka není směnkou ani jiným cenným papírem, *představuje zatím jen latentní závazek podepsaných osob*¹⁵, přesto musí splňovat vyžadované znaky, aby o ní bylo z právního hlediska možné mluvit jako o blankosměnce.

1.4.1. Listinná podoba

Blankosměnka bude mít typicky listinou podobu. Není však vyloučen ani jiný, méně tradiční materiál. Často bývá zmiňována krabice od doutníků, a jak dále uvádí Kovařík, *nejde jen o písemnou formu obecně (§ 40, odst. 4 ObčZ), ale musí se jednat o kvalifikovanou formu listiny, jde tedy o právní akt, který je vyhotoven na určitém hmotném podkladu, pravidelně na listu papíru*¹⁶.

Požadavek listinné podoby blankosměnky vyplývá z obligatorní listinné podoby směnky, jak je upraveno v § 1, § 2 a § 75 ZSS.

1.4.2. Listina musí obsahovat alespoň jeden podpis

Směnečný formulář prostý podpisu není písemným právním úkonem a nelze jej považovat za blankosměnku. ZSS sice výslovně nestanovuje povinnost opatřit zárodek směnky podpisem budoucího dlužníka, přesto by jeho absence byla z pohledu vzniku blankosměnky a budoucích nároků jejího majitele zcela zásadní.

Podle Šnyrcha *je lhostejno, v jakém postavení podpisatel takovéto listiny vystupuje*¹⁷. Uvažujeme – li však, že ve směnečném právu nemají podpisy věřitelů připojené na směnku opodstatnění, pak dojdeme k závěru, že postavení blankopodpisatele lhostejným naopak není, když listině statut blankosměnky *nemůže poskytnout podpis věřitele*¹⁸. Ostatně k čemu by byla majiteli listina prostá podpisu dlužníka, i kdyby tuto vyplnil v souladu s vyplňovacím právem? V takovém případě by musel být připojen dlužníkův podpis teprve až po všech ostatních náležitostech a nejednalo by se tak o zárodek budoucí směnky, ale již o směnku perfektní.

¹⁵ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*, 2. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, str. 76.

¹⁶ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankosměnku*. Právní rozhledy, 2007, č. 1, str. 11.

¹⁷ ŠNYRCH, ROMAN. *Teoretické aspekty blankosměnky*. Právní rozhledy, 1996, č. 12, str. 545.

¹⁸ CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozšířené vydání. Praha : Linde, 2008. str. 81.

Kotásek si teoreticky dovede představit situaci, *kdy blankosměnku emituje osoba, která nebude dlužníkem vůbec: např. blankoakceptant, který připojil ke svému akceptačnímu prohlášení podmínku, nebude platně vázán (čl. I § 26)*¹⁹. S tímto závěrem se však také, a to i s odkazem na shora uvedené, neztotožňuji. Podmínečným přijetím se toto stává neplatným a osoba připojující podmínku nebude, byť třeba prozatím latentně, zavázána. Domnívám se tak, že se v popsaném případě bude jednat o bezcenný kus papíru, nikoli blankosměnku, když v okamžiku emise postrádá platný podpis budoucího dlužníka.

Kovařík²⁰ dále uvádí, že je nutné podepsat listinu v nevyplněné podobě. Tato úvaha se mi jeví jako zcela logická. V případě, kdy by byl podpis doplněn až jako poslední po všech ostatních náležitostech, pak by se již opět nemohlo jednat o blankosměnku, ale o směnku hotovou.

Podpis dlužníka je tedy esenciálním znakem blankosměnky, ať už se jedná o dlužníka přímého (akceptant, aval za akceptanta) či nepřímého (výstavce, aval za výstavce).

Na rozdíl od české právní úpravy výše zmiňovaná Úmluva o mezinárodních směnkách UNCITRAL zakotvuje požadavek přítomnosti podpisu „kvalifikovaného“ podpisatele. Osobně toto ustanovení považuji za nadbytečné. List papíru prostý podpisu latentního směnečného dlužníka zůstává pouhým papírem nezpůsobilým založit právní vztah.

1.4.3. K listině je sjednáno vyplňovací právo

Ujednání o způsobu vyplnění je zcela zásadním znakem blankosměnky. Není – li sjednáno, není ani osoby oprávněné do listiny cokoli doplnit a pomineme – li praktickou stránku věci s ohledem na formalismus směnečného práva, pak by bez takovéto dohody nemělo nikdy dojít nejen ke vzniku směnky, ale ani jejího zárodku.

Teprve až vyplněním bílých míst se z blankosměnky stává směnka hotová. *Vyplnění blanka je úkonem, který má svůj řád a režim, úkonem k jehož uskutečnění musí*

¹⁹ KOTÁSEK, Josef. *Směnečné právo: komentář k čl. I zákona směnečného a šekového*. 1. vydání, Praha : Prospektrum, 2006, str. 71.

²⁰ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankosměnku*. Právní rozhledy, 2007, č. 1, str. 11.

*mít vyplnitel blankosměnky důvod*²¹. Vyplnění tedy nemůže provést kdokoli a jakkoli. Blankosměnka musí být předně doplněna osobou k tomu oprávněnou a nelze tedy uzavřít, že je k tomuto kroku bez dalšího oprávněn každý, kdo nabyl směnku prostou některé z jejích náležitostí.

1.4.4. Listina musí být určena za blankosměnku

Požadavek určení listiny za směnku zdůvodňuje Kovařík tím, že *směnka, jež z blankosměnky vznikla, musela být směnkou nevyplněnou, a tedy již ve své zárodečné fázi musela být za směnku určena*²². Přesto podoba a rozsah vnějších znaků určujících listinu za zárodek směnky představují jednu z nejpalcivějších oblastí.

První sporná otázka zní, zda je možné za blankosměnku považovat podepsaný čistý list papíru prostý jakýchkoliv dalších údajů?

Na jedné straně stojí názor²³ odpovídající na položenou otázku kladně. Jako častější se však jeví stanovisko opačné tedy, že označit podepsaný čistý list papíru za blankosměnku nelze a je tak nutné doplnění dalších náležitostí určujících budoucí směnku. Kotásek k tomu dále uvádí, že *pro závěr nutnosti určení přímo v listině se argumentuje přímo textem zákona, který v čl. I § 10 hovoří o směnce, která byla při vydání neúplná*²⁴. Podle daného stanoviska musí tedy být i po pouhém fyzickém ohledání z listiny na první pohled zřejmé, že se jedná o neúplnou směnku.

Osobně se však domnívám, že list papíru opatřený podpisem budoucího směnečného dlužníka za blankosměnku považovat, za předpokladu splnění dalších podmínek, lze. Při své úvaze vycházím z toho, že:

- a) ZSŠ nestanovuje rozsah minimálních náležitostí blankosměnky a hovoří pouze o směnce při vydání neúplné.
- b) ZZŠ rovněž neupravuje pořadí doplňovaných údajů.
- c) se blankosměnka stává směnkou až doplněním chybějících náležitostí a tak v době její transformace již termín směnka obsahuje, tudíž argumentaci přímo textem § 10 ZSŠ nepovažuji za dostatečnou. Z hlediska určení

²¹ CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozšířené vydání. Praha : Linde, 2008. str. 82.

²² CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozšířené vydání. Praha : Linde, 2008. str. 82.

²³ LANDA, A. *Směnka a šek v zahraničním obchodě*. 1. vydání, Praha: Československá obchodní komora, 1965, str. 13.

²⁴ KOTÁSEK, Josef. *Směnečné právo: komentář k čl. I zákona směnečného a šekového*. 1. vydání, Praha : Prospektrum, 2006, str. 72.

vnějších znaků blankosměnky neshledávám za rozhodné, že účinky přeměny nastávají ex tunc.

Konečně vždyť důvod neúplnosti blankosměnky musí spočívat ve stavu subjektivním, tj. bylo úmyslem a záměrem stran vydat listinu v neúplné podobě, nikoli v tom, že objektivně chybí některá z náležitostí směnky.

Za rozhodující v dané věci tedy považuji vůli stran vydat dokument záměrně prostý náležitostí směnky s vědomím rozsahu bílých míst a jejich pozdějšího doplnění. Zejména z pohledu osoby podepisující však nelze jednání spočívající v podpisu prázdného listu papíru zcela jistě doporučit.

Druhou oblast sporů představuje otázka, zda v blankosměnce musí být vždy obsaženo alespoň přímo slovo „směnka“?

Kovařík dokonce vznáší požadavek spočívající v určení, zda má mít vzniklá směnka podobu směnky na jméno či na řád. *Má - li být budoucí směnka cenným papírem na jméno, musí to z listiny vyplývat již od počátku*²⁵. Při obhajobě svého stanoviska argumentuje účinky s převodem spojenými a vznáší obavu rizika vzniku nepřípustného hybridu, kdyby byl do listiny doplňován údaj „nikoli na řád“ až v době po převodu. Osobně se spíše domnívám, že Kovařík uvedeným závěrem zaměňuje možnou neplatnost vzniklé směnky v důsledku popsaného jednání s minimálními obsahovými náležitostmi blankosměnky. Připouštím, že se nedoplněním Kovaříkem požadované doložky stupňuje riziko neplatnosti budoucí směnky, ovšem nevidím důvod, proč by doplnění takového údaje nemohlo být stranami ujednáno.

Co se samotného výrazu směnka týče, pak se v tomto případě jako v teorii významnější objevuje názor, že listina tento pojem obsahovat musí. Naopak Kotásek považuje toto stanovisko za nesprávné, vylučující jiné možné způsoby určení za směnku a nabízí možnost doložky k podepsanému listu papíru ve znění: „*K této listině bylo ve smyslu čl. I § 10 z. č. 191/1950 Sb. zřízeno vyplňovací právo.*“²⁶

Neobstojí – li můj shora prezentovaný názor, pak se přikláním k závěru Kotáska, když se domnívám, že určení za budoucí směnku může mít více podob, než jen užitím slova „směnka“, jako dále může být znění ručitelského prohlášení.

²⁵ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*, 2. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, str. 78.

²⁶ KOTÁSEK, Josef. *Směnečné právo komentář k čl. I zákona směnečného a šekového*. 1. vydání, Praha : Prospektrum, 2006, str. 72.

V čem se naopak literatura a její autoři shodují, je závěr, že za účelem odstranění pochybností je vždy vhodné listinu opatřit termínem směnka, s čímž nemohu než souhlasit.

Naopak problém může nastat v situaci, kdy je emitent listiny až příliš horlivý a opatří ji přímo názvem blankosměnka. V takovém případě ani po doplnění všech dalších náležitostí, byť v souladu se všemi ostatními požadavky, již směnka pravděpodobně nevznikne. Obdobně je rovněž zcela nesprávné používat pojmu blankosměnka ve znění vlastního textu platebního slibu, případně příkazu (např. „za tuto blankosměnku zaplatíte“). *Ono „blanko“ neznamená přece nic jiného než „ještě ne“. Dlužník přece nebude platit proti blankosměnce, ale proti směnce perfektní. Lze tak oprávněně uvažovat o neplatnosti takových směnek*²⁷. Budeme – li však uvedený závěr konfrontovat s judikaturou, pak dojdeme ke zjištění, že podle Nejvyššího soudu nemá uvedení nadpisu listiny ve znění „blankosměnka“ významu z hlediska práv a povinností směnkou založených, může však sloužit k objasnění procesu vzniku směnky²⁸.

1.4.5. Listina je neúplná vědomě

Blankosměnka, jakožto předstupeň budoucí směnky, obsahuje bílá místa záměrně, tj. bylo již v okamžiku emise úmyslem stran vydat listinu neúplnou, prostou některé z náležitostí směnky. Jen v takovém případě lze totiž hovořit o úmyslu.

Od neúplnosti záměrné je třeba rozlišovat neúplnost vzniklou v důsledku opomenutí, chybného postupu, neznalosti a podobně. Rozhodující jsou tedy okolnosti subjektivní (záměrem stran bylo vydat listinu jako blankosměnku) a nikoli objektivní, kdy samotný stav listiny obsahující bílá místa nelze považovat za dostatečný. Co se charakteru chybějící náležitosti týče, pak ani tyto ZSŠ neupravuje. Dokonce může nastat situace, kdy bude mít blankosměnka podobu již směnky formálně platné, jako je tomu například u vistasměnky.

Srovnáme – li současný stav s úpravou obsaženou v § 6 odst. 2 Československého zákona směnečného č. 1/1928 Sb. z. a n., pak dojdeme ke zjištění, že tento hovořil o absenci některé z podstatných náležitostí směnky. Užitím metody logického výkladu ad maiori a minus lze ovšem vyvodit, že za blankosměnku byla i

²⁷ KOTÁSEK, Josef. *K některým praktickým aspektům blankosměnky*, Bulletin advokacie, 1998, č. 9, str. 39.

²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. 29 Cdo 4088/2009.

v době účinnosti tohoto zákona považována listina, které chyběla i náležitost nepodstatná.

Konečně je to právě vůle stran vydat listinu neúplnou, co odlišuje blankosměnku od směnek neplatných pro nedostatek náležitostí.

1.4.6. Listina je neúplná dočasně

Jak uvádí Chalupa, tak *blankopodpisatel a nabyvatel blankosměnky musí v okamžiku emise předpokládat, že obsah listiny může být následně doplněn*²⁹. Samotné pořadí vyplňování bílých míst však není rozhodující s výjimkou, kdy by jako poslední byl doplněn podpis dlužníkův. V takovém případě by se již samozřejmě jednalo o směnku hotovou.

1.4.7. Vyplněním se mění kvalita listiny

Doplněním bílých míst původní blankolistina mění svou kvalitu a stává se dokonalým cenným papírem, tj. směnkou.

1.4.8. Minimální a maximální náležitosti blankosměnky

Uzavřu – li otázku minimálních náležitostí blankosměnky, pak za ni s odkazem na shora uvedené považuji listinu opatřenou podpisem směnečného dlužníka, která byla v dané podobě emitována úmyslně a došlo mezi jejím výstavcem a nabyvatel k uzavření dohody o způsobu jejího vyplnění.

Na opačném konci spektra pak stojí náležitosti maximální a to zejména s ohledem na případy, kdy chybí jen některá z nepodstatných náležitostí směnky (například údaj data splatnosti) a blankosměnka má fyzicky podobu směnky formálně platné. V takovém případě opět považuji za rozhodnou vůli stran a podle mého názoru bude listina blankosměnkou až do okamžiku doplnění všech ujednaných náležitostí, byť se bude jednat již jen o údaje nepodstatné.

²⁹ CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozšířené vydání. Praha : Linde, 2008. str. 81.

1.5. Podoby blankosměnky

Již bylo vysvětleno, že jedním z pojmových znaků blankosměnky je podpis dlužníka a právě podle jeho osoby, resp. emitenta Chalupa³⁰ rozděluje blankosměnky z obsahového hlediska na nevyplněné základní směnky, blankoakcepty a blankoavaly.

Rozhodujícím kritériem členění je tedy podpis osoby, který je připojen na listinu jako první.

1.5.1. Nevyplněná základní směnka

Výstavcem podepsanou, neúplnou základní směnku Chalupa³¹ označuje za zjevně nejfrekventovanější a typickou podobu blankosměnky. Tato forma budoucí směnky je obecně uznávána a nevzbuzuje mnoho diskuzí.

1.5.2. Blankoaval

Za blankoaval považujeme listinu, jejímž remitentem a podpisatelem je blankoavalista a je to právě jeho rukojemské prohlášení, které utváří blankosměnku v dané podobě, tj. v podobě blankoavalu.

Statut blankosměnky listině, která doposud není podepsána jejím výstavcem, přiznává jak literatura, tak také argumenty vyjádřené v soudních rozhodnutích. Vyslovit tento závěr však není tak snadné, jak by se na první pohled mohlo zdát a je nutno se vypořádat s několika protiargumenty.

Jednak by mohlo být namítáno doslovným zněním § 31 odst. 1 ZZŠ upravujícím rukojemské prohlášení, když je zde uvedeno, že *rukojemské prohlášení se píše na směnku nebo na přívěsek*. Citované ustanovení hovoří již o směnce hotové, nikoli tedy o jejím zárodku a tudíž by se při jeho doslovném výkladu mohlo jevit, že rukojemské prohlášení lze převzít pouze podpisem listiny, která splňuje náležitosti směnky perfektní. Nesmíme však opomenout skutečnost, že ZZŠ ani žádný jiný předpis neupravuje pořadí doplňovaných podpisů či dalších náležitostí a teprve až jejich doplněním se stává blankosměnka směnkou, přičemž účinky přeměny nastávají ex tunc

³⁰ CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozšířené vydání. Praha : Linde, 2008. str. 83.

³¹ CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozšířené vydání. Praha : Linde, 2008. str. 83.

a ex tunc vznikne i závazek avala, který na směnku připojil svůj podpis v době, kdy ještě směnkou hotovou nebyla.

Setkat se lze i s názorem argumentujícím proti přípustnosti blankoavalu z důvodů spočívajících v úpravě obsažené v § 69 ZZŠ, který vyjádřil mimo jiné advokát zastupující stranu žalovanou ve sporu o zaplacení ze směnky. V uvedeném případě se žalovaný podepsal na listinu pod část, na níž bylo vyznačeno „PER AVAL JAKO FYZ. OSOBA“, která byla následně doplněna o část druhou ve znění „ZA V.“. Obrana žalovaného spočívala v tvrzení, že ona druhá část byla doplněna až v době po jeho podpisu a tvrdil tak, že je vázán pouze podle původního textu. Nejvyšší soud České republiky k tomu v rozsudku uzavřel, že *předpisy směnečného práva nestanoví (a to ani pokud jde o vytváření samotné směnky výstavcem, ale ani pokud jde o připojování jednotlivých doložek na směnku jinými osobami), pořadí, v jakém mají být jednotlivé části prohlášení vyznačovány*³², přičemž v odůvodnění dále spojil chvíli ukončení úkonu avalování směnky s okamžikem, *kdy rukojmí vrátí vlastníku směnky listinu zpět opatřenou příslušnou doložkou*³³. Podle soudu by se o změnu textu směnky ve smyslu § 69 ZZŠ jednalo *teprve tehdy, když je až následně, tj. poté, co směnečný rukojmí směnku předal jejímu vlastníku, obsah směnky změněn oproti tomu, jak se předtím rukojmí zavázal, a proti jeho vůli*³⁴.

Konečně je zde ještě námitka spočívající v neurčitosti rukojemského prohlášení ve smyslu § 37 odst. 1. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění, když by se mohlo jevit, že rukojmí v podstatě neví, za co ručí a prohlášení učiněné na zárodek budoucí směnky je tak neplatné pro rozpor s uvedeným ustanovením. Nutno podotknout, že připuštění tohoto závěru by vedlo k neplatnosti každého prohlášení avalisty učiněného na zárodek jakékoli budoucí směnky. Nicméně i s tímto argumentem se lze opět vypořádat s konstatováním, že závazek rukojemníka vzniká ex tunc doplněním směnky a tím i jeho podpis nabude na určitosti a *pro posouzení existence závazku avalisty je rozhodné, zda závazek zajištěný směnkou existoval v době, kdy byla uplatněna práva ze směnky*³⁵.

³² Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1047/2005.

³³ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1047/2005.

³⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1047/2005.

³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 9. 2007, sp. zn. 29 Cdo 1047/2007.

1.5.3. Blankoakcept

Blankoakceptem označujeme listinu, která doposud není úplnou směnkou, podpisatelem je její příjemce, jenž je současně jejím emitentem a blankosměnku dává do oběhu.

Logickými závěry lze vyvodit, že blankoakcept, stejně jako blankoaval, předchází samotné základní směnce a nadto je možný pouze u směnky cizí, když *vlastní směnku smysluplně akceptovat nelze*³⁶.

Obdobně jako u blankoavalu můžeme argumentovat proti přípustnosti blankoakceptu doslovným zněním ZZŠ, konkrétně pak § 25 odst. 2, v němž je uvedeno, že *příjetí se píše na směnku*. Zákon tak opět hovoří již o směnce, nikoli tedy o jejím předstupni v podobě blankosměnky. Stejně jako v předchozím případě však ani takto vznesená polemika neustojí s odkazem na přeměnu blankosměnky na směnku s účinky *ex tunc* a akceptant tak připojil svůj podpis retrospektivně na směnku úplnou.

S přípustností blankoakceptu se rovněž vypořádal Vrchní soud v Praze v rozsudku sp. zn. 5 Cmo 817/96 ze dne 27. 4. 1998, jehož prvá právní věta zní: *„Směnku nevyplněnou, blankosměnku může uvést do oběhu jak výstavce směnky, tak v případě směnky cizí i příjemce, pak jde o takzvaný blankoakcept“*³⁷. V projednávané věci byla sporná směnka vystavena jako neúplná a podepsána pouze ze strany blankoakceptanta. Tento, nyní v postavení žalovaného, uváděl, že nebylo sjednáno doplnění výstavce předmětné směnky, s čímž se soud vypořádal tak, že *z povahy věci vyplývá, že není-li ujednáno nic jiného, je nutno předání blankoakceptu považovat za konkludentní udělení práva listinu doplnit o podpis výstavce, a to obecně kteroukoliv osobou*³⁸.

1.6. Blankosměnka v porovnání se směnkou

Směnka je listinným, absolutním a dokonalým cenným papírem splňujícím formální obsahovou stránku stanovenou ZŠ. Obsahové náležitosti směnky cizí upravuje ZŠ v § 1, směnky vlastní pak v § 75. Zákonem vyžadované náležitosti směnky cizí jsou:

³⁶ CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozšířené vydání. Praha : Linde, 2008. str. 84.

³⁷ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 4. 1998, sp. zn. 5 Cmo 817/96.

³⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 4. 1998, sp. zn. 5 Cmo 817/96.

1. označení, že se jedná o směnku pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, v kterém je tato listina sepsána;
2. bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu;
3. jméno toho, kdo má platit (směnečníka);
4. údaj splatnosti;
5. údaj místa, kde má být placeno;
6. jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno (remitent);
7. datum a místo vystavení směnky;
8. podpis výstavce.

Směnka vlastní pak logicky postrádá jméno směnečníka. Nutno podotknout, že z blankosměnky může vzniknout jak směnka vlastní, tak směnka cizí.

1.6.1. Směnka neplatná

Absence některé z obligatorních náležitostí uvedených v předchozím odstavci způsobuje neplatnost celé směnky, třeba by se jednalo o náležitost pouze jedinou. ZZŠ v § 2 však připouští tři výjimky z tohoto pravidla a uvádí, které údaje mohou být nahrazeny údaji jinými.

Prvou z výjimek představují tzv. vistasměnky, tj. směnky postrádající údaj splatnosti. V tomto případě je směnka splatná „na viděnou“, tedy v zásadě okamžikem, kdy byla k placení předložena.

Neplatnost směnky rovněž nemusí způsobit absence platebního místa za předpokladu, že nějaké místo, které se tímto rovněž stává místem platebním, je uvedeno u jména směnečnickova.

A konečně analogicky, postrádá-li směnka místo vystavení, platí, že byla vystavena v místě uvedeném u jména výstavce.

Obdobně je s ohledem na svá specifika upravena neplatnost směnky vlastní v § 76 ZSS, čímž jsou zákonné výjimky z neplatnosti směnky vyčerpány.

1.6.2. Směnka neúplná

ZSŠ hovoří v § 10 ZSS o směnce při vydání neúplné, prosté některé z obligatorních náležitostí, což může vzbuzovat zdání další výjimky. Blankosměnka

však doposud není směnkou, je teprve jejím předstupněm či vývojovým stádiem a až vyplněním zákonem vyžadovaných náležitostí stává se směnkou hotovou. Ostatně z textu § 2 ZSŠ jasně plyne, že výjimky jsou obsaženy **výhradně** v jeho následujících odstavcích.

1.6.3. Neplatná směňka v porovnání s blankosměňkou

Jak plyne z výše uvedeného, blankosměňka ve smyslu § 10 ZSŠ a neplatná směňka podle § 2 odst. 1 ZSŠ není jedno a totéž. Blankosměňka je směňkou neúplnou úmyslně, bylo záměrem stran vydat ji nehotovou s tím, že bude později doplněna a to ideálně v souladu s vyplňovacím právem, které je samo o sobě dalším podstatným rozlišujícím znakem. Ovšem ani vyplnění blankosměňky v rozporu s dohodou nezpůsobuje její neplatnost. *V takovém případě svědčí dlužníkovi námitka protismluvního doplnění blankosměňky³⁹.*

Naopak emise neúplné směňky v důsledku omylu, pochybení či nedopatření nezakládá majiteli listiny právo tuto doplnit a na její pozdější úpravy je možno aplikovat § 69 ZSŠ.

Ostatně ani realizace vyplňovacího práva v souladu s ujednáním nemusí nutně vést ke vzniku platné směňky. Nelze vyloučit situaci, kdy jsou doplněny údaje v souladu s dohodou, ale už samotné požadavky ve smlouvě o vyplnění obsažené jsou v rozporu se směňečným právem a jejich doplnění pak způsobí, byť se tak stalo v souladu s touto smlouvou, neplatnost celé směňky. Jako jeden z nejčastěji frekventovaných důvodů bývá uváděno doplnění o údaj splatnosti, který je v rozporu s taxativní úpravou obsaženou v § 33 odst. 1 ZSŠ.

³⁹ CHALUPA, Radim. *Zákon směňečný a šekový: Komentář, 1. Díl směňky*, Praha : Linde, 2006, str. 74.

2. Vyplňovací právo

Jedním z pojmových znaků blankosměnky je její záměrná neúplnost. Teprve až jednostranným uplatněním práva spočívajícího v doplnění chybějících náležitostí, stává se blankosměnka cenným papírem - směnkou. Majitel blankosměnky však není oprávněn doplnit cokoli podle své vlastní vůle, ale měl by při vyplňování bílých postupovat tak, jak bylo ujednáno s dlužníkem či dlužníky na směnce podepsanými. Toto právo nazýváme právem vyplňovacím.

2.1. Podstata

Podstata vyplňovacího práva spočívá v oprávnění majitele blankosměnky svým jednostranným úkonem, kterým rozumíme vepsání údajů do bílých míst k tomu určených, transformovat zárodek budoucí směnky na směnku úplnou.

Vyplňovací právo může být sjednáno pouze k blankosměnce a nelze jej zaměňovat s doplněním údajů do již hotové směnky, třebaže této chyběla některá z náležitostí v důsledku pouhého pochybení stran, když rozhodujícím momentem v dané věci je, že nebylo vůlí stran vydat blankosměnku, ale již směnku perfektní.

2.2. Charakteristika

Vyplňovací právo je právem:

- a) Smluvním – tato skutečnost plyne již ze samotného § 10 ZSŠ, v němž se hovoří o vyplnění směnky v rozporu s **ujednáním**.

Nepostačuje tedy samotná držba listiny s bílými místy, byť je držitelem osoba oprávněná, stejně tak nemůže být založeno jednostranným prohlášením a je nutno se vždy dohodnout o způsobu doplnění prázdných míst. Podle Kovaříka je dokonce smlouva o vyplnění *tím rozhodujícím momentem v celé věci*⁴⁰.

- b) Speciálním majetkovým právem.

⁴⁰ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankosměnku*. Právní rozhledy, 2007, č. 1, str. 13.

- c) Neodvolatelným – blankosměnka je listinou, s níž je spojena naděje. Naděje, že se stane směnkou perfektní se všemi s tím spojenými účinky, zejména se vznikem práva domáhat se z ní plnění. Odvoláním vyplňovacího práva by se blankosměnka stala bezcenným kusem papíru. Kovařík k tomuto dokonce uvádí, že *připustit odvolatelnost vyplňovacího práva znamená tedy popřít blankosměnku vůbec*⁴¹.
- d) Utvářecím – umožňuje osobě oprávněné jednostranně transformovat blankosměnku na směnku hotovou a až jeho výkonem jsou založeny skutečné směnečněprávní vztahy.
- e) Úzce spojeným s listinou – vyplňovací právo je s blankosměnkou akcesoricky spojeno a nelze jej od ní oddělit, nemůže být bez ní založeno, nemůže bez ní trvat, váže se k jedné konkrétní listině. Jak uvádí Kovařík *jeho právo (oprávněného) něco vykonat ovšem nestojí samo o sobě, nemá právo psát kamkoli, nýbrž má právo psát do zcela konkrétní, lze říci unikátní listiny*⁴². Dojde - li ke ztrátě či zničení blankosměnky, pak nelze pouze jednoduše vytvořit, ať se tak stane například přes součinnost stran původní dohody o vyplnění, listinu novou a tím celou záležitost považovat za vyřízenou. K této nově vzniklé listině je třeba sjednat také nové vyplňovací právo, jinak se ani blankosměnkou nestane a zůstane pouhým kusem papíru. *Nemůže být řeči o přenesení téhož vyplňovacího práva k nové listině*⁴³.

Nelze však opomenout praktickou stránku věci a lze si představit situaci, kdy strany budou postupovat způsobem popsáným výše, tj. nahradí ztracenou či zničenou blankosměnku listinou novou bez uzavření nové dohody o jejím vyplnění a po čase bude směnečný dlužník jen obtížně prokazovat, že k této konkrétní listině vyplňovací právo neudělil. V daném případě však podle mého názoru rovněž nelze vyloučit uzavření dohody o vyplnění konkludentně, když je jejím stranám znám záměr o způsobu a důvodech doplnění bílých míst.

⁴¹ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 5., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2006, str. 113.

⁴² KOVAŘÍK, Zdeněk. *Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankosměnku*. Právní rozhledy, 2007, č. 1, str. 12.

⁴³ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*, 2. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, str. 77.

- f) Samostatným – je právem stojícím vedle listiny, není do ní vtěleno. Na samostatnost vyplňovacího práva však musíme nahlížet v kontextu předchozího bodu, tj. právo vyplnit blankosměnku existuje za předpokladu, že existuje blankosměnka samotná.
- g) Převoditelným – převoditelnost vyplňovacího práva úzce souvisí s převoditelností samotné blankosměnky. Je tedy nezbytné nejprve vyřešit otázku, zda lze převést samotnou blankosměnku, když ta je prozatím pouhou listinou, z níž nikdo není oprávněn ani zavázán. Co je tedy vlastně převáděno? *Převáděna jsou zatím jen práva latentní opět s výjimkou, že směnka bude později vyplněna*⁴⁴. Vyplněním směnky při vydání neúplně se z ní stává směnka perfektní s účinky ex tunc, čímž i převody blankosměnky pozbudou své latentnosti. *Proto také s blankosměnkou je nutno při převodu nakládat již tak, jak by to odpovídalo směnce již vyplněné, tj. budoucí ordresměnky indosovat a budoucí rektasměnky cedovat*⁴⁵.

Z akcesorické povahy vyplňovacího práva pak dále plyne, že jej lze převádět pouze spolu s listinou a můžeme tak uzavřít, že sleduje osud převáděné listiny. Konečně ke stejnému závěru dospěly i naše soudy, konkrétně pak například v rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 9. 2008, sp. zn. 29 Odo 1407/2006 jehož právní věta zní: *„S převodem nebo přechodem blankosměnky přechází na nabyvatele bez dalšího i právo ji vyplnit.“* V této souvislosti dále dodávám, že je rovněž právem děditelným.

- h) Nepromlčitelným – vyplňovací právo není upraveno ZSŠ, nelze jej tedy považovat za směnečný nárok a tak na ně nemůže být aplikován § 70 odst. 1 ZSŠ, v němž se píše, že *směnečné nároky proti příjemci se promlčují ve třech letech ode dne splatnosti směnky.*

Nepromlčitelnost vyplňovacího práva konstatoval Vrchní soud v Praze v rozsudku ze dne 18. 10. 2004, sp. zn. 9 Cmo 274/2004, když v odůvodnění uvedl, že *nárok věřitele z dohody o vyplnění blankosměnky není právem vymahatelným u soudu, proto též z tohoto důvodu se vyplňovací právo nepromlčuje.* Soud dále poukázal na akcesoritu vyplňovacího práva a listiny

⁴⁴ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*, 2. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, str. 77.

⁴⁵ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 7. 2004, sp. zn. 5 Cmo 242/2004.

a uzavřel, že *pokud existuje blankosměnka, pak musí trvat i právo věřitele na její vyplnění, není-li toto právo jinak smluvně omezeno*⁴⁶.

Chalupa⁴⁷ však přesto rozděluje blankosměnky z pohledu promlčení vyplňovacího práva na ty, které obsahují údaj splatnosti a blankosměnky tohoto údaje prosté a uzavírá, že pokud je v blankosměnce údaj splatnosti uveden, *může se vyplňovací právo promlčet, když promlčecí lhůta počíná běžet ode dne splatnosti blankosměnky*⁴⁸. S tímto závěrem se však neztotožňuji a domnívám se, že nelze zaměňovat právo doplnit bílá místa s právem na zaplacení ze směnky. Rovněž z praktického pohledu dlužníka v daném případě nevidím důvod, snad kromě jeho procesní opatrnosti, namítat promlčení vyplňovacího práva, když může snadno uplatnit námitku promlčení na zaplacení ze směnky.

I kdybychom připustili promlčitelnost vyplňovacího práva, pak stejně nelze argumentovat, že by vyplněním po uplynutí promlčecí doby byla porušena dohoda. Právo promlčením nezaniká, pouze se zeslabuje a *lze je tedy vždy zkonsumovat*⁴⁹. Připustit opak by znamenalo popřít rozdíl mezi zánikem práva uplynutím doby a jeho promlčením, což by vedlo *k vytvoření právní domněnky, jež by ovšem v zákoně neměla ani v nejmenším oporu, že právo na vyplnění již z podstaty věci zaniká vždy v určité době a že tato doba, není – li smluvena jiná, je určena promlčecí dobou*⁵⁰. Ostatně problematické by bylo stanovit již samotný počátek běhu promlčecí doby, když vyplňovací právo nemá splatnost.

- i) Sui genesis – v českém právu není k právu vyplňovacímu právo obdobné. Kotásek dané považuje za *vyjádření až příliš mnoha nejasností, které tento právní institut vzbuzuje*⁵¹.

⁴⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 10. 2004, sp. zn. 9 Cmo 274/2004.

⁴⁷ CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozšířené vydání. Praha : Linde, 2008. str. 88.

⁴⁸ CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozšířené vydání. Praha : Linde, 2008. str. 88.

⁴⁹ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankosměnku*. Právní rozhledy, 2007, č. 1, str. 17.

⁵⁰ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankosměnku*. Právní rozhledy, 2007, č. 1, str. 17.

⁵¹ KOTÁSEK, Josef. *Směnečné právo : komentář k čl. I zákona směnečného a šekového*. 1. vydání, Praha : Prospektrum, 2006, str. 73.

Naopak vyplňovací právo není právem:

- a) Směněčným. ZZŠ sice hovoří v § 10 o ujednání, nijak jej však dále neupravuje.
- b) Věcným, nevzniká z titulu vlastnictví blankosměnky.
- c) Obligačním.

2.3. *Vznik*

Odpověď na otázku pátrající po důvodu vzniku vyplňovacího práva dává již samotný text § 10 ZSŠ, z něž plyne, že vyplnění blankosměnky bude ujednáno.

Samotné uzavření dohody o vyplnění však nemůžeme bez dalšího považovat za dostatečné. S odkazem akcesoritu vyplňovacího práva k listině nelze totiž opomenout nutnost zhotovení samotné listiny. *Protože pokud nebude existovat uvažovaná blankosměnka, nebude ani práva ji vyplnit*⁵².

Podle Kovaříka⁵³ však ani samotné uzavření dohody o vyplnění a zhotovení blankosměnky ještě ke vzniku vyplňovacího práva nepostačuje a dalším nutným předpokladem je podle něj předání listiny osobě oprávněné. Ta pak převzetím budoucí směnky od jejího vydavatele nabude derivativně vlastnické právo k blankosměnce jakožto movité věci - listině a zároveň originálně právo tuto v souladu s dohodou vyplnit. K podpoře nastíněného tvrzení uvádí příklad, kdy *vydavatel listiny udělí vyplňovací právo, ale blankosměnku předá třetí osobě, aby vydala oprávněnému tuto listinu k vyplnění až poté, kdy budou splněny určité předpoklady*⁵⁴. Listina již není v držení vydavatele, avšak do jejího předání oprávněnému vyplňovací právo podle Kovaříka nevznikne, když třetího označuje za obstaravatele předání blankosměnky.

V zásadě se však s uvedeným názorem neztotožňuji. Domnívám se, že uzavření dohody o vyplnění a zhotovení blankosměnky jsou dostatečnými důvody vzniku vyplňovacího práva a samotné předání listiny považuji spíše za předpoklad jeho výkonu, byť lze jeho realizaci považovat za podmíněnou předáním listiny oprávněnému třetímu za předpokladu splnění stanovených podmínek.

⁵² KOVAŘÍK, Zdeněk. *Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankosměnku*. Právní rozhledy, 2007, č. 1, str. 12.

⁵³ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankosměnku*. Právní rozhledy, 2007, č. 1, str. 12.

⁵⁴ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankosměnku*. Právní rozhledy, 2007, č. 1, str. 13.

Naopak vyplňovací právo nemůže být založeno rozhodnutím státního orgánu, ze zákona či snad událostí s odkazem na kogentní povahu ustanovení ZSŠ.

2.3.1. Forma dohody

Samotná dohoda o vyplnění však v ZSŠ či jiném právním předpise upravena není. Může být uzavřena samostatně, stejně tak ujednání o vyplnění může být technicky součástí smlouvy jiné, zpravidla smlouvy upravující příčinný závazek, ale i v tomto případě na ni nahlížíme jako na smlouvu samostatnou.

Dohoda o vyplnění se může jak řídit občanským, tak obchodním zákoníkem. Rozhodujícím bude vztah, ke kterému se blankosměnka váže.

Jedná se tedy o smlouvu nepojmenovanou, pro niž není stanovena forma a účastníci ji mohou uzavřít výslovně v podobě písemné, případně ústní či dokonce mlčky (konkludentně).

Za konkludentní uzavření smlouvy budeme považovat zejména předání blankosměnky za situace, kdy je stranám známo, co a kdy má být do listiny vepsáno. *Není – li obsah vyplňovacího oprávnění určen výslovně, měla by vyplněním vzniknout směnka s obvyklým obsahem, přičemž by při vyplnění blankosměnky mělo být přihlédnuto k obsahu příčinného závazkového vztahu⁵⁵.*

V souvislosti s konkludentním uzavřením smlouvy o vyplnění si dovoluji se krátce zmínit o rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 2. 2001, sp. zn. 5 Cmo 556/2000. V daném sporu Vrchní soud rozhodoval mimo jiné o odvolání podaném žalovaným, který v postavení statutárního orgánu jednal za společnost, která byla výstavcem sporné blankosměnky, a současně tuto avaloval jako fyzická osoba. Jeho obrana spočívala v tvrzení, že pokud podepisoval vyplňovací prohlášení a blankosměnku jako statutární orgán, pak z pouhé znalosti těchto dokumentů nelze dovodit, že by se snad také dohodl na obsahu vyplňovacího práva, když jeho jednání bylo jednáním výhradně právnické osoby a jeho ručitelské prohlášení tak není platné.

Závěr soudu byl jednoznačný, když uzavřel, že *podepíše-li blankosměnku osoba, která prokazatelně uzavřela smlouvu o vyplnění směnky s nabyvatelem směnky také jako zástupce jiného účastníka směnečného vztahu, je nutno nejméně neformální dohodu*

⁵⁵ CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový : Komentář, 1. Díl směnky*, Praha : Linde, 2006, str. 93.

*o vyplnění směnky považovat za prokázanou rovněž mezi tímto podepsaným a prvním majitelem listiny*⁵⁶.

Z praktického hlediska však nelze než doporučit písemnou formu smlouvy. Vyplnění blankosměnky je z pohledu dlužníka téměř až kritickým bodem a jen velmi obtížně bude prokazovat její vyplnění v rozporu s dohodou, pokud tato byla uzavřena pouze ústně.

2.3.2. Obsah dohody o vyplnění

Obsahem dohody o vyplnění je jednak stanovení položek určených k doplnění údajů a dále vymezení pravidel, podle kterých budou vyplňovány.

Budeme – li se zabývat nezbytnou mírou určitosti dohody a následky s tím spojenými, pak dospějeme k tomu, že ani pokud není *obsah vyplňovacího práva ve smlouvě výslovně deklarován, není tato neplatná pro neurčitost obsahu*⁵⁷ a mělo by tak dojít ke vzniku směnky s obvyklým obsahem, přičemž jeho obvyklost lze například u zajišťovací blankosměnky hledat v zajištěném závazku a jak uvádí Chalupa *blanksoměnka by měla být vyplněna tak, aby obsah vyplněné směnky odpovídal obsahu zajištěné pohledávky*⁵⁸.

Osobně popsanou situaci spíše považuji za konkludentní uzavření smlouvy, když jejím účastníkům, vzhledem k zajištěné pohledávce a tedy i samotnému důvodu vystavení blankosměnky, podle mého názoru muselo být zřejmé, či minimálně mělo být zřejmé, jaká může být podoba budoucí směnky. Konkrétně pak, že směnečná suma bude odpovídat výši nesplacené pohledávky. Datum splatnosti směnky prvním dni prodlení s úhradou ceny, když samotná blankosměnka byla vystavena právě k zajištění jejího řádného zaplacení a prvním dnem prodlení tak vstoupila v život obava věřitele, že dlužník pohledávku řádně neuhradí. Konečně místo placení bude korespondovat místu splatnosti zajištěné pohledávky.

⁵⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 2. 2001, sp. zn. 5 Cmo 556/2000.

⁵⁷ CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozšířené vydání. Praha : Linde, 2008. str. 86.

⁵⁸ CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozšířené vydání. Praha : Linde, 2008. str. 87.

2.3.3. Strany dohody o vyplnění

Vyplňovací právo je prvně sjednáváno ve spojitosti s prvním předáním a převzetím blankosměnky, k níž se dohoda uzavírá. V souladu s uvedeným Chalupa uvádí, že účastníky smlouvy o udělení vyplňovacího práva jsou *blankopodpisatel a první nabyvatel blankosměnky*⁵⁹. Tento výčet však podle mého názoru nelze považovat za dostatečný, když zcela opomíjí možnost převodu blankosměnky. Dokážu si totiž představit situaci, kdy se druhý, případně každý další majitel dané blankosměnky, dohodne s osobou, aby tato na listinu v nevyplněné podobě připojila své ručitelské prohlášení. *Je nepochybné, že je-li na nevyplněné směnce podepsáno více dlužníků, musí být taková dohoda uzavřena se všemi*⁶⁰.

V případě plurality směnečných dlužníků není nezbytné, aby s každým z nich byla uzavřena dohoda totožného obsahu, ačkoli s ohledem na budoucí vyplnění blankosměnky by toto nemělo být zájmem jejího majitele. Minimálně by si ujednání o vyplnění neměla odporovat, tak aby doplnění údaje či údajů v souladu s jednou dohodou nebylo v rozporu se smlouvou jinou, což by zakládalo úspěch námitky protismluvného vyplnění a nejméně jeden z dlužníků by pak nemusel ze vzniklé směnky plnit.

K osobě blankopodpisatele tedy nemám výhrad a dodávám, že druhou stranou ujednání o vyplnění nemusí být pouze první nabyvatel blankosměnky, ale i její každý další majitel.

2.3.4. Vyplňovací prohlášení

V reálném životě se lze setkat s jednostranným písemným prohlášením blankopodpisatele, jímž uděluje vyplňovací právo nabyvateli listiny. Jedná se však o jednostranný právní úkon, nikoli o uzavření smlouvy. Samotné takové prohlášení tedy samo o sobě nedá vzniknout vyplňovacímu právu, což ovšem nebrání jeho užití jakožto důkazu prokazujícího existenci a obsah vyplňovacího práva. *Je nepředstavitelné, že by*

⁵⁹ CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozšířené vydání. Praha : Linde, 2008. str. 86.

⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 10. 2002, sp. zn. 29 Odo 314/2001.

*někdo, kdo by neuznával právo na vyplnění směnky v prohlášení popsáním způsobem, vědomě vydával takovou listinu*⁶¹.

Lze tedy uzavřít, že vznik práva vyplnit blankosměnku je vázán na její zhotovení a uzavření smlouvy o vyplnění.

2.4. Rozsah vyplňovacího práva

Vyplňovací právo umožňuje osobě oprávněné jednostranně, nezávisle na osobě dlužníka, učinit z blankosměnky směnku perfektní. Přesto je majitel blankosměnky při vyplňování vázán co do rozsahu svého oprávnění, který je dán:

- a) množstvím bílých míst – nemůže psát kamkoli, ale do přesně určených míst,
- b) podmínkami stanovenými smlouvou o vyplnění.

2.4.1. Rozpor mezi ujednáním a faktickou podobou blankosměnky

Reálně může nastat situace, kdy množství prázdných míst nebude odpovídat rozsahu stranami zamýšlenému a ujednanému.

Nejprve uvažujme, že blankosměnka má již při svém vystavení doplněno více, než bylo dohodnuto a fakticky tak neobsahuje všechna zamýšlená bílá místa. Jaký je pak tedy rozsah vyplňovacího oprávnění? Jedním z charakteristických znaků blankosměnky je její neúplnost a tak se v pospaném případě jednalo o blankosměnku pouze co do míry odpovídající počtu prázdných míst. *Vyplňovací právo mohlo vzniknout jen v tom rozsahu, v jakém byla při vydání v listině obsažena bílá místa*⁶². Sama dohoda je v rozsahu ukládajícím doplnění již vyplněného údaje neplatná pro nemožnost plnění ve smyslu § 37, odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, když ke stejnému závěru dospěl i Nejvyšší soud České republiky v rozsudku ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3317/2007.

Může však nastat i stav opačný. Představme si modelovou situaci, kdy blankosměnka bude v okamžiku vystavení obsahovat bílých míst více, než bylo stranami zamýšleno a následně také pro zjednodušení příkladu zaznamenáno v písemné

⁶¹ KOVARŮK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*, 2. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, str. 81.

⁶² KOVARŮK, Zdeněk. *Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankosměnku*. Právní rozhledy, 2007, č. 1, str. 16.

dohodě o vyplnění. Je pak majitel listiny oprávněn vyplnit i tyto položky, jejichž absence nebyla záměrem stran?

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 12. 2008, sp. zn. 29 Odo 1621/2006 na položenou otázku odpovídá v rámci problematiky projednávaného sporu kladně. V dané věci soud rozhodoval o dovolání podaném žalovanými, kteří avalovali blankosměnku prostou údajů o směnečné sumě, datu splatnosti a vystavení, přičemž písemně uzavřená dohoda upravovala pouze vyplnění sumy a data splatnosti, nikoli však už data vystavení. Obrana žalovaných spočívala v tvrzení, že pokud doplnila žalobkyně datum vystavení, pak šlo o změnu textu směnky, která vůči nim není účinná. Prvoinstanční soud se s tímto závěrem ztotožnil, nicméně Vrchní soud, který rozhodoval jako soud odvolací, dospěl ke stanovisku, že doplnění sporného údaje bylo sjednáno konkludentně a směnečný platební rozkaz ponechal v platnosti. Ke stejnému závěru pak došel v citovaném rozhodnutí i Nejvyšší soud České republiky, když jeho právní věta zní: *„Jestliže výstavce a směnečný rukojmí podepsali blankosměnku, ve které nebyly vyplněny údaje směnečné sumy, data splatnosti a data vystavení, přičemž písemná dohoda o vyplňovacím právu výslovně upravovala pouze podmínky pro vyplnění údajů směnečné sumy a data splatnosti, a remitentovi ji předali, platí, že mu konkludentně udělili právo blankosměnku doplnit i ohledně data vystavení“*⁶³.

Osobně se s uvedeným závěrem plně neztotožňuji. Konkludentním uzavřením smlouvy rozumíme takové jednání, z něhož je zřejmý úmysl stran smlouvu uzavřít a kterým jsou naplněny podstatné znaky této smlouvy. Podle mého názoru předně nelze zaměňovat vyjádření vůle stran s vynecháním některé z položek na blankosměnce v důsledku opomenutí. Domnívám se, že pouhé předání blankosměnky prosté některé z položek nelze automaticky bez dalšího požadovat za konkludentní uzavření smlouvy, když *o vzniku smlouvy konkludentním způsobem, sluší se připomenout, že tomu by musel předcházet dostatečně konkrétní návrh (oferta), protože jen takový návrh by mohl být akceptován konkludentně*⁶⁴.

Z odůvodnění předmětného rozsudku sp. zn. 29 Odo 1621/2006 neplynou okolnosti, z nichž by šlo vyvodit, že by v návrhu na uzavření smlouvy došlo k dostatečnému vyjádření způsobu budoucího doplnění data vystavení blankosměnky, minimálně se s tímto dovolací soud nevypořádal. Dále *vznik smlouvy jakousi*

⁶³ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 12. 2008, sp. zn. 29 Odo 1621/2006.

⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 8. 2007, sp. zn. 32 Odo 1412/2005.

"smíšenou“ či "kombinovanou“ formou smlouvy písemné, ústní a konkludentní není možný⁶⁵. Nutno podotknout, že z rozsudku ani neplyne, že by žalobce tvrdil uzavření další smlouvy či dodatku k původní smlouvě o vyplnění, jenž by upravoval otázku data vystavení směnky.

2.5. Změna vyplňovacího oprávnění

Změna vyplňovacího oprávnění je možná jak v jeho obsahu, tak v osobě. Ke změně obsahu ujednání zakládajícího vyplňovacího oprávnění může dojít dohodou stran a to po celou dobu trvání vyplňovacího práva.

Změna v osobě je přípustná pouze u nositele tohoto práva, když blankopodpisatel je určen navždy.

2.6. Zánik vyplňovacího práva

Příčiny zániku vyplňovacího práva můžeme rozdělit do dvou základních skupin. Jednak jsou to důvody spočívající v samotné listině vyplývající z akcesority tohoto práva k blankosměnce a dále důvody obecně právní.

Prvá skupina v sobě zahrnuje příčiny, s nimiž je spojen absolutní zánik vyplňovacího práva v důsledku zániku samotné blankosměnky. Konkrétně se jedná o vyplnění bílých míst a ztrátu, případně zničení, blankosměnky.

2.6.1. Vyplnění

Doplněním prázdných míst se z blankosměnky stává směnka perfektní. Tento způsob zániku využitím vyplňovacího práva můžeme označit za *základní a přirozený*⁶⁶.

Ideální situací je vyplnění blankosměnky v souladu s ujednáním. Vyplňovací právo však zaniká ani v případě excesivního vyplnění, tj. vyplněním v rozporu dohodou. Jak uvádí Kovařík, *není-li bílého místa, není ani práva je vyplnit*⁶⁷. Je – li tedy do textu listiny doplněna některá z položek, pak je vyplňovací právo v daném rozsahu konzumováno a změna jev zásadě nepřípustná, *jakmile věřitel rozhodl pro určitý způsob*

⁶⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 8. 2007, sp. zn. 32 Odo 1412/2005.

⁶⁶ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankosměnku*. Právní rozhledy, 2007, č. 1, str. 15.

⁶⁷ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankosměnku*. Právní rozhledy, 2007, č. 1.

vyplnění a směnku v tom smyslu také vyplnil, a to ani tehdy, kdyby byl býval původně oprávněn vyplnit směnku právě tím obsahem, k němuž navstávající změna směřuje⁶⁸.

Výše uvedené však nemusí bezpodmínečným pravidlem, když dřívější judikatura⁶⁹ připustila dovolenou opravu zjevného omylu a to v konkrétním případě opravou nesprávného data splatnosti na den domluvený. Obdobným příkladem může být použití předtištěného formuláře obsahujícího torzo data splatnosti. Hovořím o věci projednávané před Nejvyšším soudem České republiky pod sp. zn. 29 Cdo 157/2009, kdy soud v rozsudku ze dne 24. 8. 2010 uvedl: „Doplnila-li tedy žalobkyně (její právní předchůdkyně) do blankosměnky datum splatnosti 28. 2. 2001 a přeškrtila-li údaj 199, nešlo o změnu textu směnky, ale o realizaci práva doplnit blankosměnku ve smyslu dohody⁷⁰.“

Blankosměnka může být rovněž vyplňována postupně a to dokonce různými osobami. Částečným vyplněním vyplňovací právo nezaniká, ale dochází k jeho zúžení, tj. ke změně obsahu.

2.6.2. Zničení a ztráta listiny

Právo vyplnit blankosměnku se vztahuje k jedné konkrétní listině a není – li této listiny, není kde vyplňovacího práva využít a dochází k dodatečné nemožnosti jeho výkonu. Dojde – li k její ztrátě či zničení, nelze jednoduše vytvořit blankosměnku novou a považovat věc bez dalšího za vyřízenou. Vzhledem k akcesoritě vyplňovacího práva k přesně určené listině, je nutné rovněž znovu uzavřít dohodu o vyplnění této nové blankosměnky, jinak se blankosměnkou ani nestane.

2.6.3. Umoření blankosměnky

V souvislosti s předchozím bodem vyvstává otázka umořitelnosti blankosměnky. Podle § 185i odst. 1 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění, lze umořit zničenou nebo ztracenou listinu, kterou je třeba předložit k uplatnění práva.

Teorie na položenou otázku nenachází jednotnou odpověď. Kovařík blankosměnku za umořitelnou nepovažuje. Při osvětlení svého názoru argumentuje

⁶⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 7. dubna 1926, sp. zn. Rv II 178/26.

⁶⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 21. září 1928, sp. zn. Rv I 1307/28.

⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 8. 2010, sp. zn. 29 Cdo 157/2009.

právě § 185i odst. 1 zákona číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění a zastává názor, že prostřednictvím blankosměnky nelze žádné právo vykonat, když v ní *není žádné právo inkorporováno, a to ani právo na její vyplnění*⁷¹ a jak dále uvádí, *bylo by ostatně velmi problematické si představit, jak do usnesení vydaného podle § 185s OSŘ by bylo později psáno*⁷².

Existuje ovšem i názor zcela opačný, vyslovující se k umořitelnosti kladně. Chalupa⁷³ pro tento případ rozděluje blankosměnky do dvou skupin a to jednak na blankosměnky postrádající alespoň jednu podstatnou náležitost, které před jejich vyplněním nelze považovat za směnky, ovšem na jejichž základě lze uplatnit určité právo (vyplňovací oprávnění) a naopak blankosměnky obsahující všechny podstatné náležitosti směnky. Zatímco první skupina bude umořována jako prosté listiny, pak blankosměnky spadající do skupiny druhé, budou umořovány jako směnky. *Fakt, že do uvedené blankosměnky má být doplněna některá ze směnečných doložek, nijak neovlivňuje skutečnost, že se již jedná o platnou směnku, neexistuje tudíž žádný důvod, proč při jejím umořování nepostupovat podle úpravy přijaté pro směnky*⁷⁴. Připustím-li umořitelnost blankosměnek, pak se přesto s tímto názorem zcela neztotožňuji. Blankosměnka, která je již vyplněna do té míry, že obsahuje všechny podstatné náležitosti směnky, se sice může formálně jevit jako platná směnka, ale do okamžiku doplnění všech prázdných míst, jejichž vyplnění bylo vůlí stran ujednáno, je její uplatnění soudní cestou ohroženo námitkou protismluvného doplnění a tak až do okamžiku úplného vyplnění v rozsahu stanoveném dohodou zůstává blankosměnka z tohoto hlediska směnkou neúplnou. Pokud by tak soud umořoval blankosměnku v podobě formálně platné směnky, které by však do podoby zamýšlené stranami chyběl např. údaj splatnosti, jako směnku perfektní, pak se domnívám, že by již do umořené listiny ani nemohlo být psáno, když by bylo rozhodnuto o umoření směnky a na další zásahy by se dle mého názoru aplikovalo ustanovení § 69 ZSŠ. Výsledná umořená směnka by tak neměla podobu, na niž se strany dohodly a domnívám se, že by v tomto případě byla úspěšná námitka směnečného dlužníka o protismluvním doplnění. Z těchto

⁷¹ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankosměnku*. Právní rozhledy, 2007, č. 1, str. 16.

⁷² KOVAŘÍK, Zdeněk. *Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankosměnku*. Právní rozhledy, 2007, č. 1, str. 16.

⁷³ CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový : Komentář, 1. Díl směnky*, Praha : Linde, 2006, str. 96.

⁷⁴ CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový : Komentář, 1. Díl směnky*, Praha : Linde, 2006, str. 96.

důvodů zastávám názor, že blankosměnku nelze umořovat jako hotovou směnku ačkoli jí chybí pouze například zmiňovaný údaj o splatnosti a mohlo by se tak jevit, že je splatná na viděnou, což by však odporovalo vůli stran.

Problematika umoření byla řešena také českými soudy. Městský soud v Praze ve svém rozhodnutí ze dne 31. 10. 2003, sp. zn. 24 Co 210/2003 dospěl k závěru, že blankosměnky umořitelné jsou, což odůvodnil tak, že blankosměnka založí právo na konkrétní plnění, jakmile je v souladu s ujednáním vyplněna. Soud považuje blankosměnku za listinu, *kteřou je třeba (po doplnění) předložit k uplatnění práva, a kteřou lze proto ve smyslu § 185i odst. 1 o.s.ř. umořit*⁷⁵. Současně byla řešena otázka, zda mají být aplikována ustanovení upravující umořování směnek se závěrem, že *nemá-li umořovaná listina všechny náležitosti směnky, nemohou pro umořování této listiny platit zvláštní ustanovení platná pro směnku, ale pouze obecná ustanovení o umořování listin*⁷⁶.

2.6.4. Obecně právní důvody zániku vyplňovacího práva

Jak již bylo uvedeno výše, jedná se o důvody, jež s listinou blankosměnky, resp. s akcesorickým vztahem vyplňovacího práva a konkrétní listiny, nesouvisí a je s nimi spojen relativní zánik vyplňovacího práva. Mezi důvody spadající do této skupiny patří:

- a) Úplné využití vyplňovacího práva.
- b) Zánik vyplňovacího práva dohodou a novací.
- c) Narovnání.
- d) Odstoupení od smlouvy o vyplnění za podmínek stanovených touto smlouvou.
- e) Splynutí – zánik vyplňovacího práva splynutím je dalším z bodů, v němž se názory autorů zabývajících se danou problematikou rozcházejí. Předně je třeba rozlišovat mezi převodem a to buď indosamentem, případně cesí u rektasměnek, od vzdání se práva, které může být uskutečňováno výslovně, případně konkludentně vrácením blankosměnky.

Názor, že splynutí není důvodem zániku vyplňovacího práva, zastává Chalupa⁷⁷, nijak jej však nezdůvodňuje. Naopak Kovařík⁷⁸ a Šnyrch⁷⁹ splynutí

⁷⁵ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2003, sp. zn. 24 Co 210/2003.

⁷⁶ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2003, sp. zn. 24 Co 210/2003.

⁷⁷ CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozšířené vydání. Praha : Linde, 2008. str. 89.

shodně považují za důvod zániku vyplňovacího práva a vyjadřují názor, že pro daný případ nelze aplikovat § 11 odst. 3 ZSŠ jelikož vyplňovací právo *není skutečným právem směnečným*⁸⁰, resp. z důvodu, že *jde o směnku nehotovou*⁸¹ a je tak nutno aplikovat ustanovení § 584 ObčZ⁸², s čímž se ztotožňují.

- f) Vzdání se práva (rezignace) formou vrácení blankosměnky,
- g) Uplynutí doby – jedná se o takové případy, kdy je vyplňovací právo uděleno na dobu určitou a k jeho zániku dochází marným uplynutím této lhůty v souladu s § 578 ObčZ. Kovařík však považuje ujednání o vyplnění směnky do určité doby za nepraktické s ohledem na skutečnost, že majitel zpravidla vyplňuje blankosměnku mimo evidenci třetích osob a pokládá otázku, *jak by se poznalo, v kterém okamžiku byla směnka vyplněna, zda před koncem lhůty, nebo až po něm*⁸³? V této souvislosti je podstatné se rovněž zmínit o námitce dlužníka proti vyplnění listiny po takto dohodnuté době. Jelikož marným uplynutím doby došlo k zániku vyplňovacího práva, pak námitka bude *založena spíše na bezprávném vyplnění (§ 69 SŠZ) nežli na porušení práva na vyplnění podle § 10 SŠZ, když to již mezitím zaniklo*.⁸⁴
- h) Zlikvidování úvěrového vztahu – pro *blankosměnky sloužící k vykrytí tohoto obecněprávního závazku*⁸⁵.

Vyplňovací oprávnění naopak nezaniká:

- a) Promlčením.
- b) Odvoláním.
- c) Úmrtím fyzické osoby.
- d) Zánikem právnické osoby.

⁷⁸ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankosměnku*. Právní rozhledy, 2007, č. 1, str. 16.

⁷⁹ ŠNYRCH, ROMAN. *Teoretické aspekty blankosměnky*. Právní rozhledy, 1996, č. 12, str. 546.

⁸⁰ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankosměnku*. Právní rozhledy, 2007, č. 1, str. 16.

⁸¹ ŠNYRCH, ROMAN. *Teoretické aspekty blankosměnky*. Právní rozhledy, 1996, č. 12, str. 546.

⁸² Česko. Zákon č. 40 ze dne 26. února 1964 občanský zákoník v platném znění. In *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1964, částka 19, str. 201 – 248.

⁸³ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankosměnku*. Právní rozhledy, 2007, č. 1, str. 16.

⁸⁴ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankosměnku*. Právní rozhledy, 2007, č. 1, str. 16.

⁸⁵ ŠNYRCH, ROMAN. *Teoretické aspekty blankosměnky*. Právní rozhledy, 1996, č. 12, str. 546.

ad. c) a d)

Jak již bylo uvedeno výše, tak vyplňovací právo je právem převoditelným a to jak mezi živými, tak mezi mrtvými. V případě úmrtí fyzické osoby přecházejí práva a povinnosti na její dědice.

U právnických osob rozlišujeme mezi zrušením s likvidací a bez likvidace. V prvním případě *je nutno práva a povinnosti z blankosměnek v rámci likvidace vypořádat, jinak likvidaci nelze ukončit (jde totiž o již definované speciální majetkové právo⁸⁶)*. V případě druhém přecházejí práva a povinnosti na právního nástupce.

- e) Konkurzem – s konkurzem je spojen přechod vyplňovacího práva na správce konkurzní podstaty, případně bude naopak řádně vyplněná směnka použita proti konkurzní podstatě. V této souvislosti si dovoluji zmínit Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 1. 2004, sp. zn. 9 Cmo 536/2003, kdy jedna ze soudem řešených otázek byla, zda má prohlášení konkurzu vliv na obsah dohody o vyplnění blankosměnky. V souladu s § 250 zákona číslo 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, v platném znění, se nesplacené pohledávky proti dlužníku prohlášením konkurzu považují za splatné, nestanoví – li zákon jinak. Je však v důsledku této skutečnosti majitel zajišťovací blankosměnky oprávněn tuto doplnit právě pouze z důvodu spočívajícím v citovaném ustanovení a prohlášení konkursu na majetek úpadce, jehož závazek byl předmětnou blankosměnkou zajištěn? Soud ve zmíněném rozhodnutí uvedl, že ačkoli se pohledávka stává splatnou, tak se tak děje pouze v rámci konkurzu, přičemž jeho prohlášení nemá žádný vliv na obsah dohody o vyplnění. Dále poukázal na rozdíl mezi cenným papírem a blankosměnkou, když se v jejím případě *jedná pouze o listinu, která před vyplněním není pohledávkou, a nelze ji tedy ani považovat za závazek osob v blankosměnce uvedených⁸⁷ a, že blankosměnka není nesplacným závazkem dlužníka⁸⁸*. Podle soudu *majitel směnky nemá vůči směnečnému dlužníku – úpadci právo vyhotovit z blankosměnky řádnou směnku, pokud by to odporovalo dohodě o vyplnění*

⁸⁶ ŠNYRCH, ROMAN. *Teoretické aspekty blankosměnky*. Právní rozhledy, 1996, č. 12, str. 546.

⁸⁷ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 1. 2004, sp. zn. 9 Cmo 536/2003.

⁸⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 1. 2004, sp. zn. 9 Cmo 536/2003.

*blankosměnky*⁸⁹ a nejedná se tedy o směnku vyplněnou v souladu s dohodou o vyplnění.

- f) Splatností – dlužníci jsou povinni platit proti směnce perfektní, nikoli vůči jejímu nehotovému zárodku, což je důvodem, proč by blankosměnka měla být ideálně vyplněna ještě v době před její splatností. Pokud však nevyplněná listina obsahuje datum splatnosti a toto již nastalo, pak to neznámá, že blankosměnku není možné doplnit. *Vyplnění směnky je možné i později, dokud vůbec přicházejí práva ze směnky, zejména s ohledem na námitku promlčení, v úvahu*⁹⁰.

⁸⁹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 1. 2004, sp. zn. 9 Cmo 536/2003.

⁹⁰ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 5., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2006, str. 118.

3. Vyplnění blankosměnky

Vyplněním blanka, jak bylo mnohokrát zmíněno, transformuje majitel zárodek budoucí směnky na směnku hotovou, směnku perfektní. Doposud latentní závazky se stanou skutečnými závazky směnečnými a to vše bez ohledu, zda bylo vyplnění provedeno v souladu či rozporu s ujednáním, ovšem vždy za předpokladu, že směnka vyhovuje formálním náležitostem vyžadovaným zákonem. Ke stejnému závěru dospěl rovněž Vrchní soud v Praze, když uvedl, že *vyplní-li majitel směnku, která byla vydána jako neúplná (blankosměnku), odlišně od ujednání o jejím vyplnění, není z tohoto důvodu směnka neplatná. Nesprávné vyplnění jen zakládá námitku dlužníka ve smyslu čl. I. § 10 zákona směnečného a šekového*⁹¹.

Po doplnění bílých míst se směnkou zacházíme, *jako kdyby měla již od počátku (ex tunc) obsah, který získala až následně doplněním*⁹². Důvody k tomuto vedoucí spočívají jednak v tom, že kdybychom připustili účinky k okamžiku vyplnění, tj. ex nunc, pak *všichni, kdo udělili vyplňovací právo, by nikdy nemohli být směnečnými dlužníky, protože by byli všichni podepsáni na torzu, nemohli by být nijak směnečně zavázáni a ostatně by bylo zbytečné, aby vůbec jaké vyplňovací právo udělovali*⁹³. Konečně můžeme argumentovat textem zákona, když se v samotném § 10 ZSŠ hovoří o směnce při vydání neúplné, z čehož je zřejmé, že se neúplná listina stává skutečnou směnkou zpětně.

Vyplnění je z pohledu budoucího dlužníka kritickým bodem, kdy se z něj, jak uvádí literatura, stává *bezbranný, cizí kvůli na milost a nemilost vydaný psanec*⁹⁴.

⁹¹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 10. 1998, sp. zn. 5 Cmo 125/98.

⁹² KOTÁSEK, Josef. *Směnečné právo : komentář k čl. I zákona směnečného a šekového*. 1. vydání, Praha : Prospektrum, 2006, str. 73.

⁹³ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*, 2. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, str. 86.

⁹⁴ KOTÁSEK, Josef. *Směnečné právo : komentář k čl. I zákona směnečného a šekového*. 1. vydání, Praha : Prospektrum, 2006, str. 74.

3.1. Osoby oprávněné vyplnit blankosměnku

3.1.1. Majitel blankosměnky

Právo doplnit chybějící bílá místa a přeměnit tak s účinky *ex tunc* zárodek směnky na směnku perfektní v první řadě náleží především majiteli blankosměnky, jemuž bylo toto právo uděleno.

3.1.2. Osoby od majitele blankosměnky odlišné

Lze však nalézt případy, kdy oprávněným k vyplnění bude osoba od majitele odlišná, která není přímým účastníkem dohody o vyplnění, avšak má k listině určité právo. *Zejména to platí tam, kde tak nemůže učinit majitel sám, nebo je nutno mu v přístupu k listině dokonce zabránit*⁹⁵. Konkrétně se jedná například o zákonné zástupce nezpůsobilého majitele směnky, správce dědictví, za předpokladu, že došlo k úmrtí majitele směnky a doposud není znám dědic. Konkurzního správce v případě úpadku dlužníka či soud, při zabavení blankosměnky v mobiliární exekuci. Ovšem i tyto osoby od majitele směnky odlišné jsou vázány smlouvou o vyplnění.

3.2. Vyplnění bílých míst

Úkon spočívající ve vepsání údajů do míst k tomu určením je, jak jsem již uvedl výše, právem, které náleží především majiteli blankosměnky. *Jedná se o jeho oprávnění a je zcela v jeho dispozici, zda je využije vůbec, anebo zcela*⁹⁶. K doplnění blankosměnky jej v zásadě nelze nijak donutit, pomineme - li spíše nepravděpodobnou možnost, že součástí dohody o vyplnění bylo ustanovení, které by za předpokladu splnění stanovených podmínek ukládalo majiteli zárodku směnky tuto vyplnit pod hrozbou sankce spočívající například v podobě smluvní pokuty.

Samotné způsoby doplnění bílých míst můžeme rozdělit zejména podle toho, zda byl tento úkon proveden osobou k tomu oprávněnou či neoprávněnou, v souladu či rozporu s ujednáním. Z pohledu dodržení vyplňovacího práva dále můžeme rozdělit obsah vzniklých závazků na ty, které vznikly vyplněním v souladu s ujednáním a

⁹⁵ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*, 2. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, str. 86.

⁹⁶ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*, 2. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, str. 85.

naopak závazky vzniklé vyplněním excesivním, zakládající možnost uplatnění námitek protismluvného vyplnění.

Nutno podotknout, že bílá místa mohou být doplňována postupně s ohledem na to, jak se bude majitel dozvídat rozhodné skutečnosti a to i různými osobami. *Nelze tedy konstatovat, že částečným doplněním směnky již majitel konzumoval celé své právo blankosměnku vyplnit a v nevyplněné části se vyplňovacího oprávnění vzdal*⁹⁷. Vyplněním položky je vyplňovací právo v daném rozsahu konzumováno, *a tudíž nemůže být vyplněné místo znovu vyplňováno odchylně*⁹⁸ až na výjimky výše uvedené.

3.2.1. Řádné vyplnění

Soulad mezi podobou směnky a obsahem vyplňovacího práva můžeme označit za ideální stav, kdy k vyplnění blanka došlo osobou k tomu oprávněnou v souladu s ujednáním a blankosměnka nabyla podobu zamýšlenou stranami.

Nelze však vyloučit situaci, kdy se ani doplněním bílých míst v souladu s ujednáním z blankosměnky směnka nestane. Jedná se o případy, kdy výsledná listina bude odporovat ustanovením upravujícím náležitosti směnky. Jako jedny z nejčastějších příčin způsobujících neplatnost směnky jsou uváděny případy, kdy byla určena splatnost způsobem odporujícím § 33 odst. 1 ZSŠ

V neposlední řadě je také nutno brát zřetel na logickou konzistentnost směnky a to zejména při postupném doplňování údajů. Typickým příkladem může být situace, kdy za právnickou osobu podepisuje blankosměnku osoba, která je k tomu v daném okamžiku oprávněna, avšak na listinu je později doplněno datum jejího vystavení odpovídající době, kdy již podepisující k danému oprávněn nebyl. Nastalou situaci za vadu nelze považovat za předpokladu, kdy předmětná právnická osoba stále existuje a ten, kdo za ni jednal, k tomu byl v daném okamžiku skutečně oprávněn. Dojde-li však k doplnění data vystavení odpovídající době, kdy již právnická osoba neexistuje, pak směnka postrádá vnitřní logiku a jako taková nemůže obstát.

Řádné vyplnění blankosměnky v souladu s ujednáním tedy není z pohledu práva případem příliš zajímavým. Listina doplněním údajů rukou osoby k tomu oprávněné

⁹⁷ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 5., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2006., str. 115.

⁹⁸ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*, 2. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, str. 47.

nabyla podobu stranami zamýšlenou a směnečnému dlužníku nezbude nic jiného, než věřiteli uhradit směnečný peníz.

3.2.2. Vyplnění blankosměnky osobou k tomu neoprávněnou

Odlišná situace nastane při doplnění textu blankosměnky osobou k tomu neoprávněnou. Tento postup nelze podle Chalupy považovat za vyplnění blankosměnky, *nýbrž je nezbytné jej kvalifikovat jako neoprávněnou změnu textu směnky, jehož důsledky jsou upraveny v § 69 čl. I. zákona⁹⁹*. Nejvyšší soud České republiky¹⁰⁰ dokonce uvedl, že by úmyslné jednání spočívající v doplnění chybějících náležitostí osobou, která není nositelem vyplňovacího práva, mohlo být považováno za trestný čin neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku dle § 234 odst. 3 TZ¹⁰¹.

Z praktického hlediska však podle mého názoru nelze vyloučit situaci, kdy vyplnění textu provede osoba neoprávněná a dlužníkovi daná skutečnost zůstane neznáma, zejména s ohledem, že k doplnění blanka dochází zpravidla bez jeho přítomnosti a ten tak bude muset stejně svůj směnečný závazek uhradit.

3.2.3. Excesivní vyplnění

Vyplnění blankosměnky způsobem nerespektujícím ujednání může mít dvojitou podobu. Jednak půjde o doplnění údaje či údajů v rozporu s dohodou či naopak vynechání takového údaje, který dle ujednání doplněn být měl.

Excesivní vyplnění a jeho následky můžeme dále rozdělit podle toho, zda je v neprospěch směnečného dlužníka, kdy hovoříme o překročení vyplňovacího práva, či naopak k jeho prospěchu, což označujeme za podkročení vyplňovacího práva.

3.2.4. Překročení vyplňovacího práva

Ustanovení § 10 ZSŠ se zaměřuje na vyplnění blankosměnky v rozporu s ujednáním a jak ze samotného textu předmětného paragrafu plyne, tak ani takovéto

⁹⁹ CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový : Komentář, 1. Díl směnky*, Praha : Linde, 2006, str. 94.

¹⁰⁰ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 6 Tdo 1576/2010.

¹⁰¹ Česko. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník v platném znění. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, str. 354 – 461.

doplnění nemá vliv na platnost nově vzniklé směnky či snad směnečných závazků osob na směnce podepsaných. To vše samozřejmě za předpokladu dodržení formálních náležitostí směnky stanovených ZSŠ, když za směnku považujeme každou listinu, která vyhovuje § 1 a § 2, případně § 75 a § 76 ZSŠ. Ustanovení § 10 ZSŠ především poskytuje ochranu majiteli směnky, když ponechává na dlužníkovi, aby tento namítnul a následně také prokázal její vyplnění v rozporu s dohodou.

3.3. *Námítky proti majiteli směnky vzniklé z blankosměnky*

Obrana dlužníka proti směnce vyplněné v rozporu s ujednáním nespočívá v námitce neplatnosti takovéto směnky, či neplatnosti konkrétní její doložky, nýbrž v námitce protismluvného vyplnění, ledaže by podoba vzniklé směnky odporovala ustanovením ZSŠ.

Je na dlužníkovi, aby prokázal, že předmětné směnce předcházela blankosměnka, tato byla vyplněna v rozporu s ujednáním a konečně zlou vírou či hrubou nedbalostí při nabývání směnky jejím majitelem. Obdobně jako samotné protismluvné vyplnění nezakládá samo o sobě neplatnost směnky, tak stejně její neplatnost nezpůsobí ani úspěšná námitka nesprávného doplnění, jejímž následkem dlužník „pouze“ *nebude povinen podle jinak platné směnky plnit*¹⁰².

Z hlediska koncentrace směnečného řízení je dalším nezbytným předpokladem úspěchu námítky její včasné uplatnění a rovněž řádné odůvodnění v třídní námítkové lhůtě. *Žalovaný nemůže – se zřetelem k zásadě koncentrace řízení o námítkách proti směnečnému platebnímu rozkazu – po uplynutí lhůty k podání námitek uplatňovat takovou obranu, která nebyla uvedena již v námítkách*¹⁰³.

Námítky vždy směřují proti aktuálnímu majiteli směnky, přičemž postavení dlužníka bude v případě uplatňování námitek proti prvému a dalším majitelům blankosměnky co do složitosti prokazování v zásadě odlišné.

Naopak majitel směnky má situaci podstatně snazší. *Směnka představuje abstraktní a nesporný závazek a její majitel nemusí při jejím předložení k placení ani při případném vymáhání plnění z ní dokazovat nic jiného, než že je majitelem platné*

¹⁰² KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*, 2. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, str. 90.

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. 29 Cdo 838/2011.

směnky¹⁰⁴. Popírá - li dlužník existenci svého směnečného závazku, pak je to on, kdo nese v tomto duchu důkazní břemeno, *když platná směnka je sama o sobě dostatečným důvodem pro vznik nároku na částku v ní uvedenou*¹⁰⁵ a majitel listiny tak nemá důvod prokazovat další skutečnosti nad rámec výše uvedených.

3.3.1. Námitky proti prvnímu majiteli

Prokazuje – li směnečný dlužník vyplnění blankosměnky v rozporu s ujednáním vůči jejímu prvnímu majiteli, pak je jeho postavení výhodnější, než kdyby tak měl činit vůči majitelům dalším. V případě prvního majitele směnky lze, vedle doložení dřívější existence listiny v podobě blankosměnky a obsahu vyplňovacího práva, za dostatečné považovat již prokázání samotného vyplnění v rozporu s ujednáním. Je logické, že pokud podoba směnky neodpovídá dohodě, pak její majitel musel postupovat buď ve zlé víře, tedy záměrně, případně mu již není známo, jak směnku vyplnit, ale přesto tak činí, což lze zcela jistě považovat za hrubou nedbalost.

3.3.2. Námitky proti dalším majitelům

Postoupením blankosměnky se směnečnému dlužníkovi situace značně komplikuje, když ani prokázání doplnění bílých míst v rozporu s dřívějším ujednáním nelze považovat za jeho konečné vítězství, ale pouze za první nezbytný krok.

Dalším základním předpokladem je nutnost doložit aktuálnímu majiteli směnky, že tuto nabyl ve zlé víře, či se při jejím nabývání provinil hrubou nedbalostí.

Za zlou víru lze především považovat *případy, kdy majitel nechá na sebe převést nevyplněnou směnku, ví, jak má být vyplněna, ale má cíl zneužít listinu vyplněním nesprávným*¹⁰⁶.

Hrubá nedbalost může být představována situací, *kdy je zřejmé, že se jedná o blankosměnku a nový majitel se při převodu dostatečně pečlivě nezajímá o to, jak má být vyplněna, tedy především, když se o to nezajímá vůbec*¹⁰⁷. V tomto kontextu je rovněž potřebné zabývat se mírou úsilí, které musí budoucí majitel při nabývání

¹⁰⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2031/2011.

¹⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2031/2011.

¹⁰⁶ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*, 2. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, str. 47.

¹⁰⁷ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 5., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2006, str. 120.

blankosměnky vynaložit. Bude – li listina obsahovat doložku informující o vydání vyplňovacího prohlášení, pak by měl trvat na jeho předložení. Uvážíme – li však, že se bude jednat o osobu soukromého práva, pak nemá příliš jiných možností, než spoléhat na informace a dokumenty, které mu poskytl aktuální majitel listiny. *Pokud jeho vysvětlení budou uspokojivá, předkládané listiny nebudou působit jako nedůvěryhodné a nebude ani jiných pochybných okolností, těžko bude možno hovořit o hrubé nedbalosti*¹⁰⁸.

3.3.3. Námitky proti majiteli, který nabyl blankosměnku již v podobě hotové směnky

Byla – li původně blankosměnka převáděna v podobě hotové směnky, pak na danou situaci nemůže být aplikován § 10 ZSŠ. Jedná se o převod směnky perfektní, nikoli jejího zárodku, nabyvatel ji nevyplnil ani vyplňovat nebude, konečně ani nemusí vědět, že se původně o blankosměnku jednalo a tak dlužníkovi nezbyvá než postupovat podle § 17 ZSŠ. Možnost úspěšně uplatnit námitku protismluvného vyplnění ve smyslu § 10 ZSŠ tedy končí prvním převedením již hotové směnky.

3.3.4. Osoby oprávněné namítat protismluvné vyplnění

Co se týče osoby oprávněné k uplatnění námitky nedodržení dohody o vyplnění, pak je jí ten, kdo se na blankosměnku podepsal jako dlužník a dohodl se s majitelem listiny na jejím vyplnění.

V této souvislosti vyvstává otázka, zda v případě plurality směnečných dlužníků, jsou takto oprávněni všichni, či pouze ten, jenž byl stranou původní dohody. Poukážu – li na názor Kovaříka¹⁰⁹, pak dojdeme k zajímavému zjištění, když tento jednak uvádí, že další dlužníci podepisující se na blankosměnku žádné vyplňovací právo neudělili, přesto lze podle něj vyvodit z toho, že svým podpisem opatřili směnku nehotovou závěr, že přijali svůj budoucí závazek s podmínkou vyplnění v souladu s dohodou mezi jejím vydavatelem a nabyvatelem a jsou tedy k uplatnění námitky oprávněni. S tímto názorem se však neztotožňuji. Jednak se domnívám, že dohoda o vyplnění mohla být v pospaném

¹⁰⁸ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*, 2. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, str. 91.

¹⁰⁹ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 5., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2006, str. 120.

případě ujednána konkludentně, když její obsah byl totožný s obsahem ujednání uzavřeným mezi výstavcem a prvním nabyvatelem směnky a dále se přikláním k závěru odlišnému, překvapivě taktéž vyslovenému Kovaříkem, avšak v jiném díle¹¹⁰, kde uvádí, že v případě osob podepisujících blankosměnku bez uzavření, byť neformální dohody o vyplnění, se o blankosměnku ani nejedná a pozdější doplnění nemůže být vůči nim považováno za oprávněné, přičemž námitky se budou opírat o § 69 ZSŠ a dodává, že *k námitce je oprávněn jen ten, kdo se jako dlužník podepsal na listinu ještě nevyplněnou a kdo, třeba neformálně, dohodl se s majitelem listiny na jejím vyplnění*¹¹¹.

Stejný názor zastává rovněž Kotásek, ten však argumentuje tím, že *ustanovení § 10 není ve vztahu k § 17 lex specialis. Ve své věcné působnosti se tak oba předpisy nepřekrývají*¹¹².

Lze tedy shrnout, že k uplatnění námítky protismluvního vyplnění jsou legitimováni všichni směneční dlužníci, kteří opatřili listinu svým podpisem v době, kdy ještě měla podobu blankosměnky a uzavřeli s majitelem této listiny dohodu o jejím vyplnění. Naopak osoba, která doplnila svůj podpis na směnku hotovou, pak znala její obsah a svým podpisem vyjádřila vůli být jí vázána v hotové podobě, aniž by bylo rozhodné, jak směnka vznikla a její obrana se pak může pohybovat pouze v mezích stanovených § 17 či § 69 ZSŠ.

3.3.5. Následky úspěšné vznesené námítky protismluvního vyplnění

Úspěšným namítnutím vadného vyplnění blankosměnky je výkon práv proti směnečnému dlužníkovi zmařen. Jako výjimku z daného pravidla lze označit podkročení vyplňovacího práva ve prospěch dlužníka a dále situaci, kdy byla vyplněna částka vyšší, než jaká byla ujednána. *Odlišnost je v tom, že v částce nesprávně vyšší je obsažena i správná částka nižší a tedy o nesprávném vyplnění lze hovořit jen v tom rozsahu, ve kterém směnečná suma převyšuje sumu správnou, do výše částky odpovídající dohodě o porušení této dohody nejde*¹¹³. Ke stejnému stanovisku dospěl rovněž Vrchní soud v Praze v rozsudku ze dne 26. 10. 2009, sp. zn. 5 Cmo 132/2009, když došel k závěru, že sebemenší odchylka spočívající v doplnění blankosměnky

¹¹⁰ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*, 2. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, str. 90.

¹¹¹ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*, 2. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, str. 90.

¹¹² KOTÁSEK, Josef. *Úvod do směnečného práva*. Brno : Masarykova univerzita, 2002. str. 83.

¹¹³ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*, 2. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, str. 92.

částkou vyšší, než byl její majitel dle dohody oprávněn, nezavazuje dlužníka povinnosti ze vzniklé směnky plnit. *Dohoda je porušena jen potud, pokud je ve směnce uvedeno více, než podle dohody mělo být, a to právě a pouze v tom rozsahu, kolik činí rozdíl mezi částkou přípustnou a vyšší nepřípustnou*¹¹⁴.

Ze shora uvedeného by se mohlo zdát, že majitel blankosměnky doplněním bílých míst v rozporu s ujednáním neriskuje ničeho jiného, než zmaření výkonu svých směnečných práv. Nelze však opomenout otázku, zda se excesivním vyplněním a dalším nakládáním s takto doplněnou blankosměnkou se její majitel nedopouští trestné činnosti a tak považují za vhodné učinit alespoň krátkou exkurzi do oblasti trestního práva.

Již výše zmiňované neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 3 TZ by se mohlo jevit jako první trestný čin spáchaný v souvislosti s neoprávněným vyplněním. K tomu lze předně uvést, že je nutno rozlišovat mezi doplněním osobou, která je nositelem vyplňovacího práva a tím, kdo k doplnění oprávněn není. V prvním případě lze uzavřít, že soulad mezi podobou vzniklé směnky a obsahem vyplňovacího práva není pojmovým znakem blankosměnky a *nejde ani o padělání či pozměnění platebního prostředku ve smyslu citovaných trestněprávních ustanovení, neboť se jedná o doplnění majitelem blankosměnky jako osobou oprávněnou k tomu vyplňovacím právem, které však tento majitel nějakým způsobem přestoupil nebo zneužil*¹¹⁵. Daná situace by však mohla být posuzována odlišně v případě, kdy k doplnění došlo osobou, jež majitelem blankosměnky nebyla. Jak se vyjádřil Nejvyšší soud České republiky¹¹⁶, tak úmyslné doplnění údajů tím, kdo není nositelem vyplňovacího práva, by mohlo být považováno za padělání nebo pozměnění směnky.

Blankosměnka bývá v praxi vystavována zejména z důvodu plnění zajišťovací funkce. Jednání jejího majitele spočívající ve vyplnění prázdných míst v době, kdy již zajištěná pohledávka zanikla splněním, uskutečňované za účelem prodeje takto vzniklé směnky třetí osobě se záměrem, *aby vedle plnění získaného ze zajištěného závazku dosáhl prospěch i z prodeje směnky, přičemž jejímu nabyvateli zamlčel, že neměl důvod k využití vyplňovacího práva a že závazek zajištěný touto směnkou byl splněn, lze*

¹¹⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 10. 2009, sp. zn. 5 Cmo 132/2009.

¹¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 6 Tdo 1576/2010.

¹¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 6 Tdo 1576/2010.

posoudit – při naplnění ostatních zákonných znaků – jako trestný čin podvodu podle § 209 odst. 1 TrZ nebo jeho pokus ve smyslu § 21 odst. 1 TrZ¹¹⁷.

3.4. Podkročení vyplňovacího práva

Pod pojmem podkročení vyplňovacího práva si lze představit takové nedodržení ujednání o vyplnění, které dlužníka nepoškozuje, tedy stav, *kdy je listina vyplněna sice v rozporu s dohodou, ovšem ve prospěch dlužníka¹¹⁸.*

Podvyplnění nemusí vždy zakládat úspěch námitek dlužníka o nedodržení ujednání o vyplnění. Jako příklad platného podvyplnění lze uvést doplnění částky nižší, než jaká byla dohodnuta, když jednak není povinností majitele směnky vymáhat částku v celé její výši a zároveň je částka nižší obsažena v částce vyšší a dochází tak pouze k neúplnému využití práva.

Jako další možné platné podvyplnění by se mohlo jevit uvedení pozdějšího data splatnosti. Pozdější splatnost se může zdát pro dlužníka na jednu stranu výhodnější, ovšem nelze opomenout otázku pozdějšího promlčení, které zcela jistě naopak v jeho zájmu není. Nejvyšší soud České republiky v rozsudku ze dne 19. 8. 2009, sp. zn. 29 Cdo 5260/2007 uvedl, *že je nezbytné posoudit, zda doplnění blankosměnky o pozdější datum splatnosti je skutečně ve prospěch dlužníka a tedy „nevyužitím práva majitelem¹¹⁹.* V tomto konkrétním posuzovaném případě bylo do blankosměnky doplněno datum splatnosti o jeden den pozdější, než bylo ujednáno a soud dospěl k závěru, *že šlo skutečně o „podvyplnění“ blankosměnky v údajích data splatnosti¹²⁰ a námitka promlčení zmařena nebyla.*

3.5. Změna textu směnky

Zásahy do textu hotové směnky je nutno zcela zásadně odlišovat od vyplnění blankosměnky, kterému předcházela dohoda o způsobu jejího doplnění, ať již tato byla uzavřena výslovně či konkludentně a rovněž bez ohledu, zda byla či nebyla dodržena.

¹¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 6 Tdo 1576/2010.

¹¹⁸ KOTÁSEK, Josef. *Úvod do směnečného práva*. Brno : Masarykova univerzita, 2002. str. 83.

¹¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 8. 2009, sp. zn. 29 Cdo 5260/2007.

¹²⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 8. 2009, sp. zn. 29 Cdo 5260/2007.

3.5.1. Změna směnky neplatné v platnou

Samotný důvod neplatnosti směnky není rozhodný, ať se tak stalo z příčiny spočívající v omylu, opomenutí, či úmyslu, pak vždy platí stejné pravidlo, že ze směnky neplatné směnečné závazky vzniknout nemohou.

Uvažujeme – li o neplatnosti směnky z důvodu absence některé z jejich obligatorních náležitostí, pak nelze v žádném případě zaměňovat úmysl stran vydat směnku nehotovou s tím, že bude, ideálně v souladu s vyplňovacím právem, později dohotovena se situací, kdy některá z položek chybí pouze právě například v důsledku opomenutí a přiznat tak jejímu majiteli fikci udělení vyplňovacího práva, když rozhodným v celé věci bude, že vydání neúplné směnky nebylo záměrem stran.

3.5.2. Změna platné směnky, která i po zásahu zůstává směnkou platnou

Na zásahy do textu platné směnky myslí ZSŠ v § 69, přičemž *úprava respektuje princip nezávislosti jednotlivých směnečných prohlášení*¹²¹ a tak došlo – li ke změně textu směnky, jsou ti, kdo se na tuto podepsali až po této změně, zavázáni podle textu změněného a ti, kdo se podepsali dříve, podle textu původního.

Důkazní břemeno opět spočívá na dlužníkovi dovolávajícího se změny textu. *Na rozdíl od protismluvného doplnění blankosměnky může dlužník námitku změny textu směnky ve smyslu čl. I § 69 ZSŠ uplatnit vůči každému dalšímu majiteli, i když směnku nabyl v dobré víře*¹²². Budeme – li uvažovat nad důvody této odlišnosti, pak lze dospět k závěru, že v případě blankosměnky se její podpisatel vystavuje dobrovolně riziku s vědomím, že tato nemusí být doplněna v souladu s ujednáním. Vedle toho dlužník u směnky hotové nemůže jejím pozdějším změnám dost dobře zabránit.

3.5.3. Změna směnky platné v neplatnou

Úprava obsažená v § 69 ZSŠ se zabývá jen takovými zásahy, po nichž listina nadále zůstává platnou směnkou a tak na zákroky vedoucí k neplatnosti směnky nemůže být aplikována. Je – li směnka neplatná, pak z ní dlužník nemusí platit a nastalá situace

¹²¹ KOTÁSEK, Josef. *Úvod do směnečného práva*. Brno : Masarykova univerzita, 2002. str. 84.

¹²² KOTÁSEK, Josef. *Úvod do směnečného práva*. Brno : Masarykova univerzita, 2002. str. 84.

nelze nijak zhojit (pomineme – li situaci, kdy k neplatnosti došlo v důsledku mechanického poškození směnky a jejího následného umoření).

4. Praktické využití blankosměnky

4.1. Využití směnky perfektní

Dříve, než se budu zabývat hospodářským využitím blankosměnky, považuji za vhodné zmínit se o účelech, k nimž může sloužit směnka perfektní.

Směnka představuje především institut platební a zajišťovací. *O tom, v jakém konkrétním postavení a funkci bude tento abstraktní cenný papír zapojen do smluvních vztahů, rozhoduje dohoda příslušných účastníků, v odborné literatuře je tradičně označována jako směnečná smlouva*¹²³. Nutno podotknout, že ZSŠ neupravuje pojmy směnka platební či směnka zajišťovací a tudíž mezi nimi ani nečiní žádných rozdílů.

4.1.1. Směnka pro soluto

Za směnku pro soluto označujeme takovou platební směnku, která je věřiteli příčinné pohledávky dána za účelem úhrady této pohledávky a směnka tak plní obdobnou funkci jako peníze. *Samotný směnečný vztah založený směnkou pro soluto existuje vedle příčinného vztahu jen do okamžiku, než je směnka předána věřiteli příčinné pohledávky*¹²⁴, čímž dochází k zániku této kauzální pohledávky a další vztahy mezi stranami již budou výhradně směnečného charakteru.

4.1.2. Směnka pro solvendo

Druhým typem směnky platební je směnka pro solvendo, která *představuje placení prostřednictvím směnky*¹²⁵. Rozdíl mezi placením směnkou pro soluto a pro solvendo spočívá v tom, že v případě platby směnkou pro solvendo nedochází k zániku kauzální pohledávky, jenž trvá dále i po předání listiny věřiteli a tak i po uspokojení příčinné pohledávky prostřednictvím směnky pro solvendo vedle sebe existují jak vztah příčinný, tak směnečný, k jehož zániku dochází až zaplacením směnky, které má prioritu před platbou závazku ze vztahu kauzálního.

¹²³ KOTÁSEK, Josef. *Úvod do směnečného práva*. Brno : Masarykova univerzita, 2002. str. 26.

¹²⁴ CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozšířené vydání. Praha : Linde, 2008. str. 240.

¹²⁵ KOTÁSEK, Josef. *Úvod do směnečného práva*. Brno : Masarykova univerzita, 2002. str. 27.

4.1.3. Směnka zajišťovací

Poskytnutí směnky dlužníkem věřiteli jakožto zajišťovacího institutu je zřejmě nejčastějším důvodem jejího vystavení. Směnečný a kauzální vztah existují současně vedle sebe, přičemž pohledávka vtělená do zajišťovací směnky má být uplatněna až po té, co není řádně a včas zaplacen příčinný dluh.

4.2. *Hospodářské využití blankosměnky a příčiny k tomu vedoucí*

4.2.1. Blankosměnka jako nástroj zajištění závazků

Blankosměnka představuje zejména ideální a oblíbený instrument k zajištění závazků, což zcela jistě přispělo k rozšíření a využitelnosti směnek v praxi. Užívána je především tam, kde v době její emise nejsou zcela přesně známy všechny podstatné okolnosti kauzálního vztahu, jakými jsou nejčastěji částka, jež má být v budoucnu uhrazena či datum její splatnosti.

V běžné obchodní praxi se zcela pravidelně vyskytují situace, kdy spolu podnikatelé dlouhodobě obchodují, prodávající dodává kupujícímu zboží, přičemž splatnost ceny nastává až v době po jeho samotném doručení. Vzniká tedy stav, kdy předem stranám není známo, zda vůbec, případně kdy a v jaké výši kupující zboží prodávajícímu neuhradí. Užití blankosměnky k zajištění úhrady ceny za dodané výroky lze pak v tomto obvyklém případě považovat za jednoduché řešení, které umožní operativně řešit nastalý stav s přihlédnutím k aktuálním potřebám a uplatněná směnečná pohledávka bude odpovídat skutečné dlužné sumě, což by v případě vystavení zajišťovací směnky s již doplněnou částkou s největší pravděpodobností nenastalo.

Je tedy zřejmé, že *možnost vystavit neúplnou směnku a následně její obsah doplnit podle potřeb účastníků směnečného obchodu výrazně zvyšuje použitelnost směnek v obchodní praxi*¹²⁶. S citovaným tvrzením se i na základě vlastních praktických zkušeností plně ztotožňuji. Jako zaměstnanec právního oddělení obchodní společnosti zaměřující se především na prodej výpočetní techniky a elektroniky se s blankosměnkami a související problematikou setkávám velmi často. Poskytuje – li dodavatel (velkoobchod) kupujícímu tzv. kredit, kterým se rozumí maximální součet částek neuhrazených faktur, pak je minimálně na trhu s IT obvyklou praxí, že je

¹²⁶ CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový : Komentář, 1. Díl směnky*, Praha : Linde, 2006, str. 96.

k zajištění úhrady cen kupujícím prodávajícímu předávána neúplná směnka. Výše kreditu běžně dosahuje částek v řádech milionů korun a tak se nelze divit, že dodavatelé požadují od kupujícího blankosměnku opatřenou ručitelským prohlášením učiněným fyzickou osobou. Avalelem pak zpravidla bývá společník či člen statutárního orgánu. Mohu uvést, že můj zaměstnavatel vystavil jen průběhu roku 2011 více než pět zajišťovacích blankosměnek, přičemž všechny byly z požadavku dodavatele avalovány jediným společníkem. Na druhou stranu však ještě větší počet zajišťovacích neúplných směnek naopak převzal od svých zákazníků. Zjišťoval jsem důvody této oblíbenosti a zcela očekávatelně se mi dostalo odpovědi korespondující s výše popsány výhodami, které blankosměnka jako zajišťovací institut poskytuje. Jsou jimi především možnost řešit vzniklou situaci dle aktuálních potřeb, opatření listiny ručitelským prohlášením a v neposlední řadě také směnečný proces, který může vést k relativně rychlému přiznání nároku věřitele či poměrně snadná převoditelnost směnek.

Ostatně můžu rovněž uvést aktuální, reálný příklad ukazující na nebezpečí s blankosměnkou spojená. Konkrétně společnost, v níž pracuji, vystavila na řád jednoho z předních telefonních operátorů zajišťovací blankosměnku avalovanou společníkem. Chybějícími údaji byla směnečná suma, datum vystavení a splatnosti. Již brzy po předání listiny mělo u daného operátora údajně dojít ke skartaci předmětné blankosměnky, o čemž však neexistuje žádný důkaz vyjma tvrzení osoby, která měla listinu zničit. Sama dohoda o vyplňovacím právu pak ukládala pro případ ukončení spolupráce předat blankosměnku zpět jejímu výstavci. Nyní však existuje zcela reálná možnost, že k jejímu zničení nedošlo a ta se kdykoli v budoucnu objeví v oběhu. Připomeneme – li si, že chybějícími údaji byla směnečná suma, datum splatnosti a vystavení, pak se jedná z pohledu podepisujícího se společníka o pozici zcela nezáviděníhodnou.

Operátor připustil pochybení na své straně a garantoval maximální součinnost při řešení vzniklé situace s cílem ochránit především společníka před možnými následky zneužití předmětné blankosměnky. Existuje však takové řešení? Listinu na dálku nijak zneplatnit nelze a tak bylo uvažováno o uzavření dohody, v níž by operátor převzal závazek spočívající v povinnosti uhradit plnění z předmětné směnky, kdyby byla někdy v budoucnu předložena k placení. Problém však spočívá v tom, že by taková smlouva byla neplatná pro její neurčitosti minimálně již z důvodu, že v současné době není

známa suma, která může být doplněna a společníkovi tak nezbyvá než doufat, že byla blankosměnka skutečně skartována a nikdy mu k placení předložena nebude.

Zákonná úprava a podstata směnečného řízení je bezpochyby dalším důvodem zapříčiňujícím oblíbenost institutu blankosměnek a obecně směnek vůbec, zejména pak z pohledu směnečných věřitelů. Důvodů k tomuto vedoucích je vícero. S ohledem na téma zadané práce se jimi však budu zabývat pouze spíše stručně se zaměřením na hlavní charakteristická specifika související s touto kapitolou.

4.2.2. Směnečný platební rozkaz

Lze říci, že tradičním procesním nástrojem urychleného rozhodnutí o směnečných (šekových) nárocích je směnečný (šekový) platební rozkaz, upravený v ustanovení § 175 OSŘ¹²⁷. Jedná se o procesní institut v sobě skrývající perspektivu věřitele na poměrně snadné a rychlé dosažení rozhodnutí za předpokladu, že se vydání rozkazu bude navrhovatel domáhat.

Druhou nutnou podmínkou je předložení prvopisu již hotové směnky, nikoli tedy jejího zárodku ve formě blankosměnky. Prvopis nelze ničím jiným nahradit, ať už by náhrada měla být představována úředně ověřenou kopií.

V směnečném platebním rozkazu se odráží *abstraktní, nesporný a přímý charakter směnečných obligací¹²⁸* a tak soud před jeho vydáním bude zejména zkoumat pravost a formální náležitosti směnky, když *směnečný věřitel nemusí prokazovat hospodářský důvod směnky¹²⁹*, či snad důvody vedoucí k doplnění blankosměnky.

Jsou – li všechny předpoklady splněny, pak samosoudce krajského (městského) soudu vydá směnečný platební rozkaz, v němž odpůrci či odpůrcům uloží, aby podle rozkazu do tří dnů od jeho doručení zaplatili, nebo aby v totožné lhůtě podali námítky.

¹²⁷ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*, 6. doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2011, str. 474.

¹²⁸ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*, 6. doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2011, str. 474.

¹²⁹ HRUDA, Ondřej. *Třídenní lhůta k podání směnečných námitek – neobvykle tvrdý přežitek*. *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 8, str. 234.

4.2.3. Námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu

Obranou proti směnečnému platebnímu rozkazu jsou námitky, které, na rozdíl od podání odporu proti platebnímu rozkazu upraveného § 172 a násl. OSŘ¹³⁰, nezapřičiňují jeho zrušení, ale „pouze“ zamezují, aby prozatím nabyl právní moci.

Přísnosti a nespornosti směnečných (šekových) závazků zcela odpovídá také zásada koncentrace řízení¹³¹, čímž se dostáváme k dalšímu bodu, jenž pracuje v neprospěch žalovaného směnečného dlužníka. Nejen, že lhůta pro podání všech námitek, tedy i námitek o protismluvním vyplnění, činí pouze tři dny, ale v rámci této lhůty musí být námitky řádně odůvodněny s tím, že k námitkám učiněným později již nebude přihlíženo. Budeme – li uvažovat, že žalovaným bude často laik práva průměrně znalý, pak takto krátká lhůta k odůvodnění a konkretizaci námitek může vést k zmaření jakékoli obrany.

Konečně, opět s odkazem na abstraktnost a nespornost směnečných závazků, musí dlužník nejen řádně odůvodněné námitky včas vznést, ale následně také jejich oprávněnost prokázat. V případě námitek spočívajících v excesivním vyplnění blankosměnky, se jako první důkaz sloužící k prokázání protismluvného doplnění nabízí smlouva o vyplnění. Je proto více než rozumné ji pořizovat i z tohoto důvodu v písemné formě. Navrhovatel naopak svůj nárok dostatečně doložil již samotným předložením směnky a tak důkazní břemeno leží na směnečném dlužníkovi, což však na druhou stranu nevylučuje, aby navrhovatel vznášel protitvrzení a navrhoval k nim důkazy k popření námitek a důkazů žalovaného.

Samotné námitky pak můžeme rozdělit na námitky absolutní a relativní, mezi které patří rovněž právě námitka protismluvného vyplnění blankosměnky.

4.2.4. Rozsudek o námitkách

Podají - li se odpůrcům prokázat důvodnost včas a řádně podaných námitek, pak soud směnečný platební rozkaz z části či úplně zruší. V opačném případě jej ponechá v platnosti.

¹³⁰ Česko. Zákon č. 99 ze dne 4. prosince 1963 občanský soudní řád ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*, 1963, částka 56, str. 383 - 428.

¹³¹ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*, 6. doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2011, str. 481.

4.2.5. Vymáhání směnek v rozhodčím řízení

Plnění ze směnek může být samozřejmě rovněž vymáháno cestou rozhodčího řízení, přičemž základem pravomoci rozhodce či rozhodčího soudu je rozhodčí smlouva. Zejména s ohledem na fakt, že blankosměnky a směnky jsou užívány především jako zajišťovací instituty, je potřeba rozlišovat situace, kdy se rozhodčí smlouva týká jen samotné zajišťované pohledávky a kdy rovněž samotné směnky. S ohledem na skutečnost, že *zajišťovací směnka není nikdy k zajištěné pohledávce ani v akcesorickém, ani subsidiárním poměru*¹³², je opět nutno vycházet z toho, že se jedná vždy o *samostatný závazkový okruh*¹³³. Nadto lze v rozhodčím řízení rozhodnout výhradně nálezem či usnesením (viz §23 zákona číslo 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů) a je tak v řízení před rozhodcem vyloučeno vydávání směnečného platebního rozkazu. Ostatně vydat rozhodnutí bez poskytnutí možnosti k vyjádření oběma stranám sporu by rovněž naráželo na úpravu obsaženou v § 18 a § 19 citovaného zákona.

¹³² KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*, 6. doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2011, str. 491.

¹³³ KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*, 6. doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2011, str. 491.

Závěr

V závěru své diplomové práce věnované blankosměnce se především zaměřím na shrnutí otázek, v nichž nepanuje ustálený názor a krátce k nim připomenu své stanovisko.

Velmi stručnou právní úpravu směnky při vydání neúplné nalezneme výhradně v § 10 ZSŠ, jenž však platí ve smyslu § 77 odst. 2 ZSŠ rovněž pro směnky vlastní. Pohled na dostatečnost rozsahu úpravy není jednotný. Na jedné straně stojí autoři, kteří citované ustanovení považují za vyčerpávající, proti nim oponenti s názorem zcela opačným volající po zákonném vymezení souvisejících oblastí, jakou je například vyplňovací právo. Přes stručnost úpravy blankosměnky v českém právním řádu se domnívám, že ji lze z právního hlediska považovat spíše za dostatečnou. K vyslovenému stanovisku mne vedou především dvě skutečnosti. Jednak je to dlouhodobě ustálená judikatura, když i v dnešní době ob stojí řada prvorepublikových rozsudků týkajících se blankosměnek. Druhým důvod spočívá v samotném ZSŠ, který byl za dobu přibližně šedesáti let své existence měněn pouze dvakrát a ani jedna z těchto novelizací se nedotkla výslovně blankosměnek, což podle mého názoru ukazuje spíše na jeho kvalitu, než na společenskou nutnost změn. Naopak však ani nerozporuji, že by podrobnější úprava mohla být ku prospěchu věci zejména s ohledem na skutečnost, že blankosměnka bývá v praxi užívána především jako zajišťovací institut a tak by zvláště laická veřejnost měla, za předpokladu vynaložení alespoň určité míry úsilí, více možností seznámit se s nebezpečími, která pro ně směnka při vydání neúplná představuje.

Další oblast sporů spočívá ve vymezení vnějších minimálních náležitostí listiny, které musí budoucí směnka obsahovat, aby mohla být označována za blankosměnku. První sporná otázka zní, zda je možno za blankosměnku považovat čistý list papíru opatřený pouze podpisem budoucího směnečného dlužníka? Osobně si myslím, že lze na položenou otázku odpovědět kladně. ZSŠ nestanovuje rozsah minimálních náležitostí, když hovoří pouze o směnce při vydání neúplné. Stejně tak nestanovuje pořadí doplňovaných údajů a konečně důvod neúplnosti musí spočívat ve stavu subjektivním, tedy v úmyslu stran vydat listinu prostou náležitostí směnky a tak se domnívám, že rozsah bílých míst záleží především na vůli stran. Mnou zastávaný názor

se však jeví jako spíše menšinový. Ovšem ani vymezení dalších nezbytných údajů určujících listinu za blankosměnku není v teorii jednoznačně definováno. Existuje názor požadující výslovného užití slova směnka na listině. S tímto se však rovněž neztotožňuji. Budu – li vycházet z toho, že mé stanovisko, podle kterého postačuje samotný podpis, neobstojí, pak nevidím důvod, proč by listina za blankosměnku nemohla být určena jinými způsoby, jakým je například ručitelské prohlášení.

Sporným je také postavení osoby, která svým podpisem neúplnou směnku opatřuje. Podle některých autorů je lhostejno, v jaké pozici podpisatel vystupuje. Osobně se však přikláním k názoru, že statut blankosměnky může poskytnout pouze podpis kvalifikovaného blankodlužníka. K čemu by ostatně byla věřiteli listina prostá podpisu budoucího směnečného dlužníka?

Za blankosměnku tedy považuji listinu opatřenou minimálně podpisem budoucího směnečného dlužníka, přičemž není nerozhodné, zda se jedná o dlužníka přímého či nepřímého, která byla vystavena v neúplné podobě v důsledku vůle stran, které uzavřely dohodu o způsobu jejího doplnění.

Zastávám – li se u vyplňovacího práva, pak toto není v ZŠS nikde upraveno, pouze je v § 10 zmíněno, že doplnění budoucí směnky bude ujednáno. Zde jako problematické shledávám především vymezení minimální míry určitosti dohody o vyplnění ve spojení s možností jejího uzavření konkludentním způsobem, které může být pro budoucího směnečného dlužníka velmi nebezpečné a to i s přihlédnutím k tomu, že doplnění blanka v rozporu s ujednáním nezpůsobuje bez dalšího neplatnost vzniklé směnky. Excesivní doplnění zakládá námitku protismluvného vyplnění a je na směnečném dlužníkovi, aby vznesl a také následně prokázal doplnění již hotové směnky v rozporu s ujednáním.

Jako nejasné se rovněž jeví umořování blankosměnek. Zastávám spíše názor, že umořitelnými jsou a to vždy jako prosté listiny, tedy nikoli jako cenné papíry, přičemž podle mého názoru není rozhodující, zda již blankosměnka formálně vykazuje takové znaky, že by mohla být považována za směnku perfektní, ale opět vůle stran, která určuje, jak má po doplnění hotová směnka vypadat.

Blankosměnka je živým institutem často využívaným zejména jako zajišťovací prostředek. Její oblíbenost a nebojím se říci, že i značná rozšířenost, pramení zejména z důvodu spočívajících ve flexibilitě způsobů a příčin jejího doplnění, umožňujících

pružně reagovat na aktuální a skutečné potřeby. To vše samozřejmě s ohledem na omezení odpovídající udělenému vyplňovacímu právu. Není pochyb, že směnka při vydání neúplná skýtá výhody zejména pro budoucího směnečného věřitele, ať už se jedná o možnost blankosměnku jednostranně doplnit bez součinnosti dlužníka a s účinky *ex tunc* ji tímto transformovat na perfektní cenný papír, její snadná převoditelnost, či možnost poměrně rychlého a snadného přiznání nároku soudní cestou. Naopak dlužník by neměl opomínat formálnost směnečného práva a dávat si jen velký pozor, komu a z jakých důvodů blankosměnku poskytuje.

Seznam zkratek

ObčZ	Zákon číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění
OSŘ	Zákon číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění
Sb.	Sbírka zákonů
TZ	Zákon číslo 40/1964 Sb., trestní zákoník, v platném znění
ZSŠ	Zákon číslo 191/1950 Sb., směnečný a šekový, v platném znění

Použitá literatura

1. *Knihy*

CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozšířené vydání. Praha : Linde, 2008. 319 s. ISBN 978-80-7201-716-4.

CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový : Komentář, 1. Díl směnky*, Praha : Linde, 2006, 623 s. ISBN 80-7201-570-2.

KOTÁSEK, Josef. *Směnečné právo : komentář k čl. I zákona směnečného a šekového*. 1. vydání, Praha : Prospektrum, 2006, 319 s. ISBN 80-7175-136-7.

KOTÁSEK, Josef. *Úvod do směnečného práva*. Brno : Masarykova univerzita, 2002. 182 s. ISBN 80-210-2855-6.

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Přehled judikatury : Směnečná judikatura*, 4. aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2010, 190 s. ISBN 978-80-7357-530-4.

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*, 2. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009, 128 s. ISBN 978-80-7400-182-6.

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 5., doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2006, 626 s. ISBN 80-7179-549-6 (brož.) :: 870.00.

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*, 6. doplněné a přepracované vydání. Praha : C.H. Beck, 2011, 642 s. ISBN 978-80-7400-402-5.

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový : Komentář*. 4. vydání. Praha : C.H. Beck, 2005, 421 s. ISBN 80-7179-347-7.

LANDA, A. *Směnka a šek v zahraničním obchodě*. 1. vydání, Praha : Československá obchodní komora, 1965, 30 s.

2. *Články*

HRUDA, Ondřej. *Třídenní lhůta k podání směnečných námitek – neobvykle tvrdý přežitek*. Obchodněprávní revue, 2011, č. 8, str. 234.

CHALUPA, Radim. *Blankosměnka v podnikatelské praxi*. Právní rádce, 1999, č. 4, příloha s. I.

KOTÁSEK, Josef. *K některým praktickým aspektům blankosměnky*, Bulletin advokacie, 1998, č. 9, str. 10 - 18.

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Vznik, podstata a zánik práva vyplnit blankosměnku*. Právní rozhledy, 2007, č. 1, str. 11.

ŠNYRCH, ROMAN. *Teoretické aspekty blankosměnky*. Právní rozhledy, 1996, č. 12, str. 544 - 577.

3. Právní předpisy

Zákon číslo 1/1928 Sb., směnečný

Zákon číslo 191/1950 Sb., směnečný a šekový, v platném znění

Zákon číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění

Zákon číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění

Zákon číslo 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, v platném znění

Zákon číslo 40/1964 Sb., trestní zákoník, v platném znění

4. Soudní rozhodnutí

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 8. 2007, sp. zn. 32 Odo 1412/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 9. 2007, sp. zn. 29 Cdo 1047/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 12. 2008, sp. zn. 29 Odo 1621/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 8. 2009, sp. zn. 29 Cdo 5260/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 8. 2010, sp. zn. 29 Cdo 157/2009

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 10. 2002, sp. zn. 29 Odo 314/2001

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. 29 Cdo 4088/2009

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 6 Tdo 1576/2010

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. 29 Cdo 838/2011

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 2011,
sp. zn. 29 Cdo 2031/2011

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 7. dubna 1926, sp. zn. Rv II 178/26

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 21. září 1928, sp. zn. Rv I 1307/28

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 10. 2009, sp. zn. 5 Cmo 132/2009

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 4. 1998, sp. zn. 5 Cmo 817/96.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 10. 1998, sp. zn. 5 Cmo 125/98

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 2. 2001, sp. zn. 5 Cmo 556/2000

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 1. 2004, sp. zn. 9 Cmo 536/2003

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 7. 2004, sp. zn. 5 Cmo 242/2004

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 10. 2009, sp. zn. 5 Cmo 132/200

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2003, sp. zn. 24 Co 210/2003

5. Elektronické zdroje

Důvodová zpráva k ZSŠ [online]. Dostupný z WWW:
<http://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0528_03.htm>.

Abstrakt

Blankosměnka je institutem v praxi poměrně často užívaným, přesto vzbuzuje řadu otázek pramenících zejména z její kusé zákonné úpravy. Cílem mé práce je především celkově prozkoumat související problematiku, konfrontovat rozporné názory teoretiků, zabývat se nesouladem mezi závěry soudů a teorie, pro případ, že takové naleznou a u sporných oblastí přidat vlastní stanovisko. Výsledkem by pak mělo být komplexní představení blankosměnky včetně výhod a nebezpečí, které tento zcela jistě zajímavý institut v sobě skrývá.

Přípustnost blankosměnek byla po dlouhou dobu předmětem sporů. Zejména obchodní praxe si vynutila existenci listin, které nejsou platnými směnkami či jinými cennými papíry, když doposud neobsahují všechny zákonem vyžadované náležitosti, přesto dávají svému majiteli jistotu, že ji bude moci pouze za vynaložení vlastního úsilí jednostranně přeměnit na směnku hotovou. Tyto listiny nazýváme blankosměnkami.

Budeme – li pátrat po podstatě blankosměnky, pak ji lze poměrně snadno určit už z jejího samotného názvu, z něž lze vyčíst, že se jedná o listinu obsahující bílá místa určená k pozdějšímu doplnění. Blankosměnka je tedy předstupněm budoucí směnky. Jedná se o listinu úmyslně vystavenou v neúplné podobě, ze které se pozdějším doplněním, ideálně v souladu s ujednáním, stává směnkou hotovou. V případě blankosměnky nemůžeme tedy hovořit o skutečné směnce, ale o jejím zárodku, či vývojové etapě.

Česká právní úprava blankosměnek vycházející z úpravy ženevské je velmi stručná. O směnkách při vydání neúplných se zmiňuje pouze § 10 ZSŠ, který však platí ve smyslu § 77 odst. 2 i pro směnky vlastní. Spousta otázek je ponechána teorii a judikatuře. Samotný pohled na dostatečnost rozsahu úpravy není jednotný. Někteří autoři jej považují až za vyčerpávající, jiní volají po zákonné úpravě souvisejících oblastí, jakou je například vyplňovací právo.

Blankosměnka je zárodkem směnky perfektní, přesto musí vykazovat určité znaky, aby o ní mohlo být z právního hlediska hovořeno právě jako o blankosměnce. Především se jedná o listinu opatřenou podpisem budoucího směnečného dlužníka, vystavenou v neúplné podobě v důsledku vůle stran, které se ujednaly o způsobu jejího vyplnění. Mezi další znaky patří určení za budoucí směnku, pro odstranění pochybností

se k tomuto doporučuje užití přímo výrazu směnka. Konečně doplněním bílých míst blankolistina mění svou kvalitu a stává se dokonalým cenným papírem, tj. směnkou.

Jak jsem již uvedl, tak jedním z pojmových znaků blankosměnky je její záměrná neúplnost. Teprve až jednostranným uplatněním práva spočívajícího v doplnění chybějících náležitostí stává se blankosměnka hotovou směnkou a to s účinky *ex tunc*. Její majitel však není oprávněn doplnit cokoli podle své vlastní vůle, ale měl by při vyplňování bílých míst postupovat tak, jak bylo ujednáno s dlužníkem či dlužníky na směnce podepsanými. Toto právo nazýváme právem vyplňovacím. Jeho podstata spočívá v oprávnění majitele svým jednostranným úkonem, kterým rozumíme vepsání údajů do prázdných míst k tomu určených, transformovat zárodek budoucí směnky na směnku úplnou. Budeme – li se zabývat následky nedodržení dohody o vyplnění, pak dojdeme k závěru, že samo o sobě nezpůsobuje neplatnost vzniklé směnky, ale „pouze“ zakládá námitku protimluvního doplnění. Ustanovení § 10 ZSŠ však poskytuje především ochranu majiteli směnky, když ponechává na směnečném dlužníkovi, aby tento namítnul a následně také prokázal její vyplnění v rozporu s dohodou.

V běžném životě je blankosměnka často využívána jako zajišťovací institut. Její oblíbenost a rozšířenost spočívá zejména ve flexibilitě způsobů a důvodů vyplnění, které v sobě může skrývat. Není pochyb, že se jedná o výhody mluvící především ve prospěch směnečného věřitele, ať už se jedná o možnost jejího jednostranného doplnění bez součinnosti dlužníka, snadná převoditelnost, či možnosti poměrně rychlého přiznání nároku soudní cestou. Naopak směnečný dlužník by neměl opomínat formálnost směnečného práva a dávat si jen velký pozor, komu a z jakých důvodů blankosměnku poskytuje.

Abstract

Incomplete instrument is an institution in practice quite often used, but which raises a number of issues stemming mainly from its fragmentary legislation. The aim of my work is primarily to explore related issues, to confront conflicting views of theorists, to deal with the mismatch between theory and conclusions of the courts and in a case I find such to add my own opinion in a contentious area. The result should be a comprehensive presentation of incomplete instrument including the benefits and risks which this certainly interesting institute holds.

Admissibility of incomplete instrument has been controversial issue for a long time. Especially the business practice established the existence of deeds that are not rightful Bills of Exchange or other securities as they don't contain all the particulars required by law, yet give its owner confidence that, if effort is made, they can be transformed into the proper Bills of Exchange. These documents are called Incomplete instruments.

If we search for the essence of incomplete instrument, then it can be relatively easily determined even from its very name of which can be seen that this is a deed containing white spaces intended for later additions. Incomplete instrument is a precursor of future Bills. It is a deliberate deed issued in incomplete form, from which can be transformed by later additions made ideally in accordance with the agreement, into the proper Bill of Exchange. It means that in the case of Blank Bill we can't talk about the actual Bill, but her fetus, or developmental stage.

Czech legislation on Blank Bills, which is based on Geneva treaty is very brief. Only Article 10 of Law on Bills of Exchange and Cheques refers to the issue of incomplete Bills, but it applies in accordance with Article 77 (2) even for the promissory notes. Many questions are left to the theory and case law. The actual view of the sufficiency of the extent of legislation is not unified. Some authors consider the extent to be exhaustive, others call for legislation on the related areas, such as e.g. the legislation on filling.

Blank Bill of Exchange is a perfect embryo Bill, but must contain certain characteristics so it can be from a legal point of view taken as a Blank Bill. Above all it is a deed bearing the signature of the future drawee, issued in incomplete form as a

result of the will of parties that negotiated the manner of its completion. Other features include determining the future Bill; to remove doubt, it is recommended to use directly the expression “Bill”. Finally, by filling in the white spaces, the Blank Bill changes its quality and becomes a perfect security, i.e. Bill of Exchange.

As I mentioned earlier, one of the conceptual characters of Blank Bill is its deliberate incompleteness. Only after unilateral application of law, consisted in adding the missing requirements, becomes a Blank Bill proper Bill of Exchange with effects *ex tunc*. Its owner is not entitled to add anything of his own will, but should fill in gaps as agreed with the drawee or drawees signed on the Bill. This right is called filling right. Its essence lies in the authority of the owner to unilaterally transform the embryo of the future Bill into the proper Bill of Exchange by typing data into the blanks for this purpose. If we analyze the consequences of failure to complete the agreement on filling the Blank Bill, then we can conclude that it doesn't cause invalidity of the Bill, but "only" establishes objection of non-contractual additions. The provisions of Article 10 of Law on Bills of Exchange and Cheques, however, provides the owner of Bill with protection, when leaving the drawee to object and subsequently proved that its completion is in conflict with the Agreement.

In everyday life, Blank Bill is often used as hedging Institute. Its popularity and prevalence is particularly flexible in the ways and reasons for filling, which can hide. There is no doubt that it is an advantage especially in favor of the Bill creditor, whether because of the possibility of unilateral completion without a cooperation of drawee, easy transferability, or the possibility of relatively quick adjudication of claim in court. By contrast, drawee shouldn't forget formality of legislation on Bills of Exchange and be very careful to whom and for what reasons provide with a Blank Bill.

Klíčová slova

blankosměnka, směnka, vyplňovací právo.

Keywords

Incomplete instrument, bill of exchange, filling right.